

631/28
~~46531~~ 3

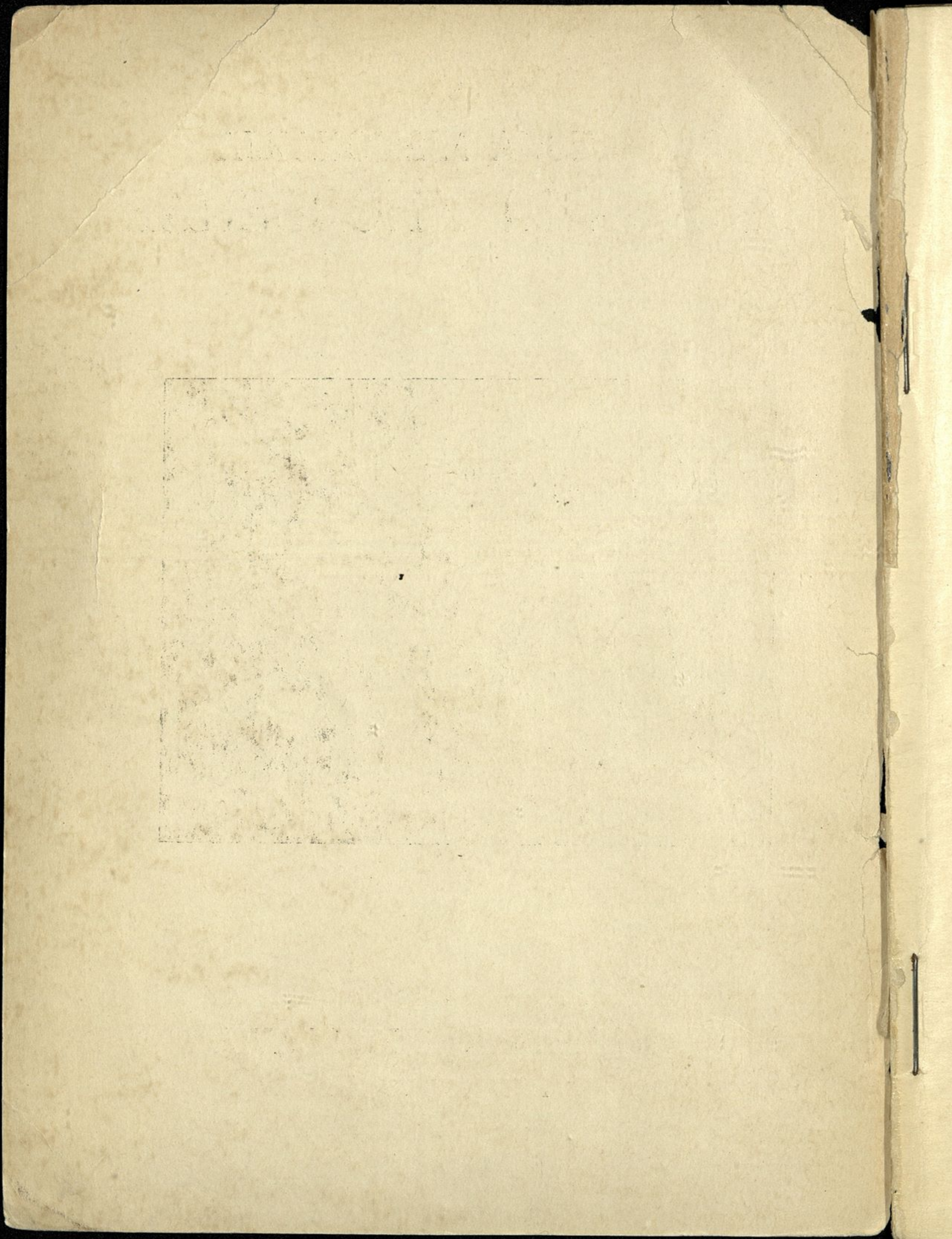
SLOVENSKA MISIJONARJA
BARAGA IN KNOBLEHAR

U. C. MISS. PRO JUGOSLAVIA

KNJIŽICA III

U. C. MISS. PRO JUGOSLAVIA
KNJIŽICA III

SLOVENSKA MISIJONARJA
BARAGA IN KNOBLEHAR

V LJUBLJANI, 1928

ZALOŽILO »UNIO CLERI« / TISK JUGOSLOV. TISKARNE

46531 *

Z dovoljenjem škofijskega ordinariata v Ljubljani.

030021926

634/28

Izdajatelj »Unio Cleri« : Dr. L. Ehrlich.
Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani : Karel Čeč.

ambnt
L. E.: *hlevch*

Friderik Baraga, veliki misijonar Indijancev.

(V spomin šestdesetletnice smrti Barage.)

»Iz materinega telesa sem te pozval.«

Friderik Baraga je bil izmed onih izvoljencev, ki črpajo že v rani mladosti iz studenca božje ljubezni. V njegovi mladosti je vse lepo in blago in sveto, bil je »božji« od početka.

Rojen 29. junija 1797 v gradiču Malavas v Doberniču na Dolenjskem, je preživel leta mladosti v graščini Trebnje, katero je bil kupil l. 1799. njegov oče Janez. »Priljuden, skrben, odločen mož,« tako nam opisujejo njegovega očeta. Mati pa bogaboječa in ljudomila, ki je imela za reveže vedno odprto roko. Oni junaški misijonar, ki hodi pozneje z nevpogljivim pogumom skozi snežene zamete za ubogimi Indijanci in dà vse, vse do zadnjega beliča za bližnjega, je tam v Trebnjem na Dolenjskem zajel pri svojem očetu in svoji materi prvo kal skrivnostnega misijonskega poklica. Že tam je delil ubogim milodare..., tako mu je mati velela.

Od l. 1806. do 1816. se je šolal v Ljubljani, tri leta na glavni šoli, štiri leta na gimnaziji. Čeprav je mati umrla že l. 1808., oče pa l. 1812., sta bila spravila svojega edinega sina v tako varne roke, da je bil kakor pri starših. O svojem odgojitelju, Juriju Doli-

narju, pri katerem je stanoval od l. 1812. do 1816., pravi Baraga v svojem pismu sestri Amaliji l. 1819.: »O Dolinar, o prelepi, izvrstni zgled.« Slika ga kot vzor učenosti in bogaboječnosti.

Oče je bil namenil edinemu sinu v svoji oporoki domače posestvo. Toda Bog ga je klical drugam. Vodil je svojega izvoljenca po tajnih potih v šolo velikega svetnika 19. stoletja, sv. Klementa Hofbauerja. Baraga je šel l. 1816. študirat pravo na dunajsko univerzo ter tam ostal do l. 1821. Prav v teh letih je sv. Klement Hofbauer ožarjal in obnavljal Dunaj s svojim gorečim pastirovanjem na prižnici in v spovednici. Bili so tisti časi, ko so avstrijski cesarji »uvedli čisto in pametno bogoslužje«, določali število sveč na oltarjih, razglašali z »dvornim odlokom« odpustke, odpravljali bratovščine, zabranjevali ljudstvu romanja in določevali, kdaj se sme izpostavljati sv. Rešnje Telo. Moral je priti mož, poslan od Boga, ki je strl te neznosne suženjske okove Cerkve in to je bil sveti Klement Hofbauer. Njegova pridiga, njegova beseda v spovednici, njegova pot k bolnikom in revežem je bila kakor dih iz drugega sveta: bil je glasitelj božje svobode. To nadnaravno ozračje je objelo našega Barago, sv. Klement mu je postal izpovednik in dušni voditelj.

»Četudi se moja duša včasih peča z drugimi mislimi..., je pri tem moje dušno veselje nepopolno... v mojem srcu nastane neka pusta praznota, katera se more napolniti le s tem, da dvignem misli k Bogu in Njegovi večni ljubezni...« »moj duh zleti k Njemu v neizmerne prostore... — O Amalija! še z bolj gorečo in z drugo, prav posebno ljubeznijo ljubiva Njo, večno Ljubezen, kot je ljubezen, ki jo je Ona (večna Ljubezen) nama v srcu vžgala...« Kakšen nadnaravni ogenj plamti v mladem juristu, ko piše to svoji sestri Amaliji!

Ta ogenj ga je vnel za prvo veliko žrtev: pustil je edino zabavo, kateri je bil doslej skoro strastno vdan: slikanje in risanje; bavil se je s tem po 6—8 ur na dan. L. 1821. je narisal nekako v slovo zadnjo svojo sliko ter jo poslal sestri z besedami: »Podoba kaže dobrega pastirja, kateri je dal življenje za svoje ovce in kateri... tako dolgo išče izgubljeno ovco, dokler je ne najde.« Nevede je slikal v tej podobi samega sebe, bodočega dušnega pastirja in apostola Indijancev.

Klic božji.

Že leta 1819. je čul Baraga v srcu glas božji; toda končal je najprej pravni študij in se l. 1821. odločil za vinograd Gospodov: prosil je za sprejem v semenišče dunajske nadškofije. Toda o počitnicah je prišel v slovensko domovino in ljubljanski škof Avguštin Gruber, kateremu se je predstavil, mu je govoril o domovini, ki ga potrebuje in vabi in Baraga, spoznavši v besedah svojega škofa voljo božjo, je vstopil jeseni 1821 v ljubljansko semenišče. Posvečen je bil dne 21. septembra 1823 v ljubljanski stolnici in zapel tam tudi svojo novo mašo. Katoliška Cerkev polaga mladeniču, ko ga uvaja v svetišče Gospodovo, v usta besede: »Ti si delež moje dediščine... Ti si, ki mi boš vrnil mojo dediščino.« Kako je Baraga te svete besede razumel, s katerimi mlad klerik Bogu izpove svojo prvo ljubezen, lahko razberemo iz pisma, ki ga je poslal kot duhovnik-novomašnik še iz Ljubljane svoji sestri: »... Nimam zdaj na tem svetu nobene dediščine. Ko bo on, ki mu je ime Ljubezen, prišel, da pozove svojega zvestega služabnika, mu bom odgovoril: tu sem, Gospod, daj mi, kar je mojega, daj mi mojo krono kakor si jo dal svojemu apostolu Pavlu.«

Domačijo, ki mu jo je oče zapustil, je odstopil svoji sestri Amaliji; še letno rento 600 goldinarjev, ki mu jo je ponujala sestra, je odklonil.

Glasiatelj božje ljubezni.

»Stal sem brez dela na trgu sveta, kar stopi predme On, čigar ime je Ljubezen... ter mi reče: Pojdi tudi ti tja...« piše Baraga ob začetku pastirskega življenja.

V Šmartin pri Kranju ga je poslal škof Wolf v jeseni l. 1824. in tam je posnemal, kar je videl pri sv. Klementu Hofbauerju. Njegova pridiga je bila za ljudstvo v tistem času nekaj posebnega. Ljudstva se je kar trlo okrog njegove prižnice. Pri popoldanskem nauku je bila cerkev napolnjena kakor pri maši. Njegova izpovednica je bila oblegana, iz mnogih, oddaljenih krajev so prišli k Baragi k sv. izpovedi. Stara dekla Mica je ob nedeljah že ob dveh zjutraj hodila gledat, če je kaj ljudi pri izpovednici. »Pri nas v Šmartnem je kar naprej porcijunkula,« tako je govorilo ljudstvo.

Baraga je učil kakor sv. Karel Boromejski, sveti Frančišek Saleški, sv. Alfonz Ligvorski, da je Bog Ljubezen, da Bog odpušča skesanim grešnikom, da je Bog naš Oče. »O, ko bi mi bilo mogoče slehernemu grešniku, ki se želi s potrtem srcem vrniti k... Očetu, ... seči v srce z angelskimi besedami: Prijatelj, večna pravica božja je obenem tudi ljubezen večnega usmiljenja...«, tako je bil pisal kot dijak-jurist že l. 1819. z Dunaja sestri Amaliji. Zdaj mu je bilo to mogoče, posegal je v srca grešnikov in jih je peljal k Očetu. K Bogu Očetu pa je gradil Baraga slovenskemu ljudstvu zlat most: širil je češčenje prebl. Device Marije in pobožnost do presv. Srca Jezusovega. Posebej je pospeševal prejemanje sv. obhajila.

Obtožba in kazen.

»Ali vam ni znano iz bogoslovja, da so vse bratovščine odpravljene...?«, tako je vprašal Barago v pre-

iskavi njegov župnik Jurij Kalan l. 1828. Dekan v Stari Loki, Jernej Božič, je namreč tožil kaplana Barago pri škofu, da uvaja bratovščino Srca Jezusovega in razširja pobožnost do Matere božje. Pridige, spovedovanje, pogostna obhajila, kakor je to vršil in uvajal Baraga, vse to je bilo v spotiko nekaterim duhovniškim sobratom.

Kako trdi in neusmiljeni so bili tisti časi za krščansko ljudstvo! Iz Francije in Belgije se je bila širila v naše kraje kuga strogega in brezsrčnega janzenizma. »Število izvoljenih je mnogo manjše nego število pogubljenih. Zato je več navideznih spokornikov kakor resničnih... Če bo Bog večini ljudi odrekel nebesa... jim ne daje milosti sv. zakramenta... Izpovednik, ki sili vanj množica slabo pripravljenih spokornikov in hoče od njega sv. odvezo, imej toliko moči... da se bo upiral nerednim željam laži-spokornikov...«, tako se glasi navodilo janzenistov. Ali pa »Med sto spokorniki ni niti deset takih, ki bi bili vredni odveze... po petkrat mora priti grešnik k izpovedi, preden more dobiti odvezo,« tako sodijo janzenisti. V neki knjižici iz l. 1783. beremo, da se je voditelj božje poti sv. Frančiška Ksaverija pri Gornjem gradu hvalil, da celo leto niti enemu izmed nešteti romarjev ni podelil sv. odveze. Prav posebno se je razpaslo to trdo ravnanje («*crudelis praxis*« jo imenuje Rim) med Slovenci v začetku 19. stoletja. »Malo kdo spokorno umrje,« »k sv. obhajilu veliko več ljudi po nevrednem pristopi, kakor kdo misli,« tako pišejo duhovni učitelji tistega časa.

Ljudske pobožnosti: bratovščine, izpostavljenje presvetega Rešnjega Telesa, križev pot, rožni venec, romanje: vse to naj izgine iz cerkvà, tako so hoteli janzenisti. — Za zgled: Šentpeterčani v Ljubljani so dobili leta 1815. po daljšem času spet dovoljenje, da smejo po stari navadi na binkoštni torek iti v procesiji

na Šmarno goro. Toda kapelan Traven je na Šmarni gori ostro grajal to procesijo in hudo razdražil ljudstvo, da se je pritožilo pri škofu.

V takih časih je torej Baraga kaplanoval in za svojo gorečnost je dobil kazen: prestavil ga je škof Wolf l. 1828. v Metliko.

»Novotarije«.

Toda tam se je gorečnost Barage le še bolj razplamtela. 6000 duš! je čakalo nanj in kako je žejalo te duše po pravi besedi božji, po pravem duhovnem pastirju. Baraga je prišel in je uvedel vse polno »novotarij«. Že prvi mesec je začel zbirati okrog sebe ob nedeljah otroke ter jih je učil najprej brati in pisati, potem pa krščanski nauk. Kakšna »novotarija«!

Pri farni cerkvi ni bilo križevega pota, preskrbel je nov križev pot, ki ga je že oktobra 1828 slovesno blagoslovil. Svoji sestri piše: »Na dan slovesnosti je bilo veliko veselje za mene, da sem s a m obesil slike z lastno roko in potem sem šel na prižnico in sem govoril s takim ognjem, da so bili vsi moji poslušalci v solzah in mnogi so potem izjavili, da jim bo ta dan ostal za večno v spominu; tako velika je radost ljudstva pri pogledu na postaje križevega pota, da se ne morejo obvladati in izprašujejo, kdaj bo spet duhovnik molil z njimi križev pot.«

Potem je dal popraviti veliki in stranski oltar, naročil nove paramente, večinoma na lastne stroške. Pri vsem ogromnem delu je še dobil časa, da je prestavil knjigo sv. Alfonza »Obiski najsvetejšega zakramenta«. Tudi v Šmartnu je spisal Baraga nabožno knjigo »Dušna paša« za slovensko ljudstvo, ki je pač Slovencem do danes ena najljubših knjig.

»Pojdi iz svoje dežele.« (Gen 12, 3.)

Toda vse te »novotarije« so zbodle njegove sbrate in Baraga je začutil, da je za njegovega duha, za njegovo brezmejno ljubezen do Boga, domovina pretesna. Njegove oči so zrle v daljavo preko velikega oceana tja, kjer so nepregledne stepe, deviški pragozdi, kjer ni cesarjevih odlokov proti odpustkom in križevim potom. Odločil se je že naslednje leto (1829) za misijonski poklic. Na Dunaju se je bila ustanovila misijonska družba »Leopoldinenstiftung« za podpiranje indijanskih misijonov in Baraga se je ponudil l. 1829. tej družbi za misijonarja, ki ga je takoj sprejela. Svoji sestri piše 4. novembra 1829: »Brezkončna je moja radost, da se je Bog ozrl na mene z res veliko ljubeznijo in da je uslišal moje zelo iskrene prošnje in molitve, ki trajajo že več let.« Dobil je privoljenje tudi od škofa za slučaj, da si prej zagotovi sprejem v kako ameriško škofijo. Prosil je takoj škofa Fenwika v Cincinatiju, toda pismo se je očitno zgubilo in moral je pisati aprila leta 1830. v drugič. 22. septembra 1830 je dobil odgovor, ki ga je pozival, da pride prej ko mogoče v Ameriko. Svoji sestri, ki se je očitno bala zanj, piše: »Moram te karati, da tako skrbiš za mene zaradi zimskega mraza, težav, lakote, žeje, nevarnosti, ki mene čakajo. Naj te te malenkosti nič ne vznemirjajo. Ako bi se misijonarji ozirali na mraz, vročino, lakoto, žejo, nevarnosti itd., bi ne privedli toliko poganov v Kristusov hlev.« To je bil pravi misijonar Gospodov.

Slovo.

Neko nedeljo oktobra 1830 je Baraga po krščanskem nauku spregovoril par besedi v slovo. Ljudstvo je bilo silno potrto in je vrelo iz cerkve za njim ter poljubovalo njegovo obleko. Ko je drugi dan stal voz

pred župniščem, ki naj bi ga odpeljal, je stalo na stotine ljudstva zbranega, da bi dobilo njegov zadnji blagoslov: Vse je jokalo. Ko mu je pa njegov dekan in župnik omenil: »Vi ste upeljali dosti novotarij v našo cerkev ter hoteli igrati vlogo s tem, da ste nove stvari naročili; pa kdo bo plačal za vse to!«, mu je odgovoril Baraga: »Vi veste, da so moji žepi prazni, ampak rad vam pustim svoj površnik, da poravnate dolgove.« Toda ljudstvo je tako vzrojilo, da je moral dekan zbežati. Ko se je voz začel premikati, je ljudstvo zadržalo kolesa in konje, da se ni mogel ganiti. Končno se je moralo vendarle vdati, a daleč ga je spremljalo. Solze, narodove solze so tekle, apostol je moral iz domovine...!

V Ameriko.

Baraga je potoval preko Dunaja, kamor je došel 1. novembra. Na Dunaju mu je izročila Leopoldinska družba 400 goldinarjev za potnino in 12. novembra je odpotoval preko Monakovega in Strasburga v Pariz, kamor je došel 23. novembra. 1. decembra se je ukrcał v Havru, in sicer je potoval kakor revež v tretjem razredu in je plačal za vožnjo 52 goldinarjev. Došel je v New York 31. decembra. Tedaj je imelo to mesto 200.000 prebivalcev, med njimi 30.000 katoličanov, za katere so bile samo štiri cerkve na razpolago. 18. januarja je došel v Cincinnati, kjer ga je škof Fenwick zelo prijazno sprejel. Cela vožnja ga je stala 365 goldinarjev. Škof Fenwick je bil posebej vzradoščen, ko mu je Baraga izjavil, da hoče iti kot misijonar med Indijance. Ostal je nekaj tednov v Cincinnatiju, da bi se pripravil na misijonsko delo. Zanimivo je, kar piše svoji sestri: »Spovedoval sem v italijanskem in francoskem jeziku in Bog mi pomaga, da se mi niti ne zdi tako težko kakor v slovenskem jeziku prvo leto.« Na dan sv. Jožefa piše: »Ves dan mislim na svoje

drage znance v Evropi in čeprav smo tako oddaljeni drug od drugega, se spomnim vsak dan na vas.« Baraga je torej žrtev ločitve bridko občutil.

K škofiji Cincinnati je spadalo vse ozemlje proti severu daleč tja do Kanade. Na polotoku Mičigan, ki sega ob Mičiganskem in Huronskem jezeru proti severu je tekla tedaj meja med indijanskim ozemljem in državnim približno pri »Veliki reki«. Onstran »Velike reke« je bila neznana dežela, dežela Indijancev. Tja je klicala milost božja Barago.

Misijonsko polje.

Misijonsko polje, ki ga je oplodil Baraga s svojim apostolskim delom, je slavno v zgodovini katoliških misijonov. Dvesto let poprej so bivali na severni obali jezer mogočni Huroni, na južni divji Irokezi. Francozi so bili zasedli deželo in francoski jezuiti so ustanovili med Huroni cvetoče misijone. Med Georgian Bay (zaliv sv. Jurija) in jezerom Simcoe so zbirali Hurone od l. 1640. naprej, a divji Irokezi so sklenili uničiti Hurone in so l. 1649. napadli njihova selišča ter odvedli v jetništvo tudi misijonarje Daniela, Brebeufa, Lalementa, Gornierja in Chabanela. Umorili so jih in jih deloma silno mučili, jim rezali kožo in ude in jih pekli na ognju.

Od zaliva sv. Jurija sta jezuita Raymbault in Jogue jadrala l. 1641. čez jezero in sta prišla v današnji Sault Ste. Marie, kjer je Baraga ustanovil leta 1853. škofijo. Postavila sta tam križ. Tam so se zbirali Indijanci od vseh strani, ker so imeli priliko za bogat ribolov. L. 1660. se je podal jezuit Menard v družbi Indijancev čez Lake Superior (Gornje jezero) v L'Anse, kjer je Baraga ustanovil skoro 200 let pozneje misijonsko postajo. Indijanci so silili starega misijonarja Menarda, da je veslal kakor oni; brevir so mu odvzeli in vrgli v vodo, da bi ne tratil časa z moli-

tvijo. Strašno je bilo njegovo trpljenje na tej poti. Večkrat so se morali izkrcati ter peš hoditi preko kamenja in pragozdov, kjer ni bilo druge hrane kot mah in korenine. V L'Anse je skušal takoj oznanjati evangelij raznim plemenom. Huroni so ga vodili skozi puščino in ga zapustili v hosti: Zginil je l. 1861. brez sledu! To je bila usoda prvega misijonarja v L'Anse.

V La Pointe, kjer je bival Baraga kot misijonar od l. 1835. do 1843., je bil l. 1670. jezuit Marquette, ki je od mladosti prosil Boga, da bi mogel umreti kakor nekdanj sv. Frančišek Ksaverij, sam v pragozdu, s križem v roki, brez človeške tolažbe.

Bog je uslišal njegovo gorečo prošnjo. V La Pointe je čul od Indijancev, da je na jugu veliko indijansko pleme Illinois in velika reka, ob kateri biva mnogo Indijancev.

Od Mackinaka (blizu prve postaje Barage) je odplul 17. maja 1673 proti Green Bay in odtod potoval po celini in reki Wisconsin do reke Misisipi, po kateri je plul daleč proti jugu. Indijancem, ki so mu branili nadaljevati svojo pot, je dejal, da bi se štel srečnega dati življenje za večni blagor njihovih duš. Svoje potovanje je srečno dovršil, a vrnil se je l. 1674. spet med Indijance ter ustanovil misijon v čast Matere božje ne daleč od današnjega mesta Čikago in ko se je vračal, je obležal na smrt bolan v pragozdu blizu današnjega mesta Ludington, spet ne daleč od druge postaje, ki jo je opravljal Baraga l. 1833. do 1835. (Velika reka) ter umrl z besedami: Jezus, Marija 19. maja 1675 v samoti, v revni koči. Baraga mu je bil 160 let pozneje vreden naslednik.

Na delo.

Ovčice, katerim je hotel biti Baraga dobri pastir, je dobro proučil in pisal knjigo o njih.

V tistem času je bivalo okrog Mičiganskega jezera 4000 Indijancev iz plemena Otava in 15.000 Indijancev iz plemena Očip-ve na bregovih Gornjega jezera.

V spremstvu svojega škofa Fenwika se je podal Baraga 21. aprila 1831 iz Cincinatija na svojo prvo misijonsko postajo, Arbre Croche (danes Harbour Spring) na skrajnem severu polotoka Mičiganskega. Pred 160 leti so delovali tu francoski jezuiti in šele l. 1829. je bival tu prvi stalni misijonar, Francoz De-jean. Bivali so tu v nekoliko vaseh Otava-Indijanci, ki so bili zgradili cerkev in hišico za misijonarja; pa pustimo besedo Baragi:

»Cerkev, šole in moje stanovanje — vse to je leseno in z lubjem krito... Če dežuje, moram raztegniti svoj plašč nad mizo in nad posteljo razpnem svoj dežnik, jaz pa se stisnem kolikor se da, v kak kotiček svoje sobice, kjer najmanj kapa. Pri vsem tem sem veliko bolj srečen v svoji sobici kakor mnogi drugi v svojih pozlačenih poslopjih...«

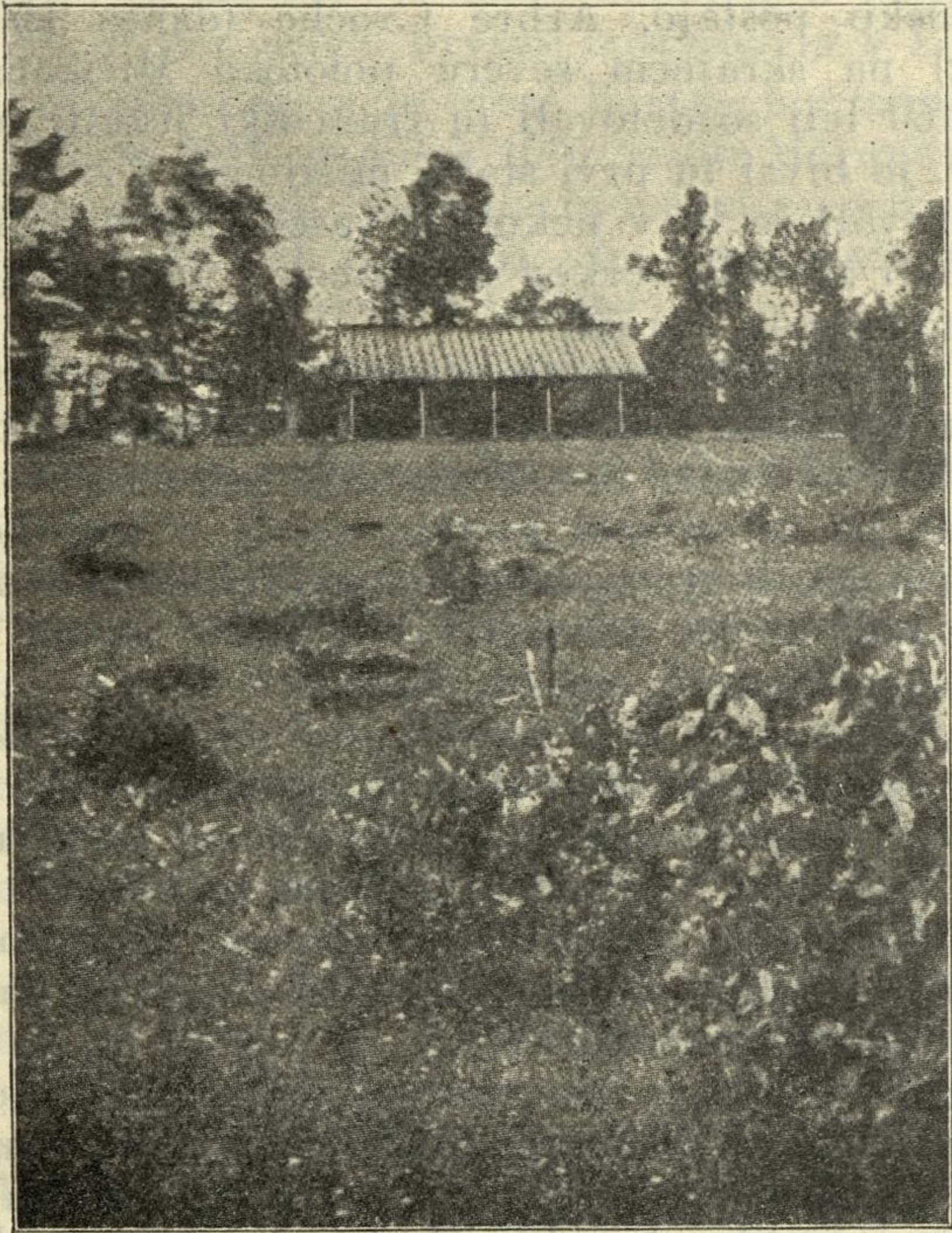
V prvem hipu je Baraga že cel misijonar. Glejmo ga pri delu. Ne da bi znal jezik, je začel takoj pastirovati. Pridigoval, poučeval, spovedoval je v francoščini, Indijanec, vešč obeh jezikov, je tolmačil rojakom v njihovem jeziku besede Barage. Že tekom prvega leta (1831) je izpreobrnil 131 Indijancev, tako da je bila že večina krščena.

Njegovo oko je bilo uprto v daljavo. Eno leto po svojem prihodu (10. marča 1832) piše: ... »Potem, ko se bodo vsi izpreobrnil, se bom... podal v drugi kraj, kjer je... veliko divjakov, kateri hrepene po kruhu življenja, pa ga ni, da bi jim ga lomil...«

Začel je delati takoj misijonska potovanja. Najprej se je odpravil na jadrnici na Bobrov otok (kakih 30—40 km daleč). »Ko sem se bližal otoku, sem razpel svojo zastavo z rdečim križem v sredi... Indijanci so takoj spoznali iz daljave mojo zastavo in njihov po-

glavar je razpel na svoji koči svojo zastavo... Ko stopim na suho, mi vsi možje sežejo v roko.« Drugi dan je bilo veliko zborovanje vseh moških, ki ga imenujejo »skupno kajenje«. Pipa je krožila od

Kapelica v Manistiku, ki jo je blagoslovil Baraga l. 1832

ust do ust v znamenje prijateljskega pomenka. Baraga je slovesno razložil povod svojega prihoda in poglavar je odgovoril, da se Indijanci čutijo srečne, da imajo »Črno suktnjo« v svoji sredi in da želijo sprejeti krščanstvo. Krstil je 22 divjakov in se takoj napotil na za-

hodno obal jezera do indijanske naselbine Manistik. Ker so bili Indijanci zvedli po posebnem slu za prihod »Črne sukne«, so začeli graditi sami kapelico in Baraga jo je takoj posvetil na ime Matere Marije. »Ko sem sklenil darovati svoje življenje misijonom v prid, sem obljubil ljubi nebeški Materi, da bo prva cerkev, ki jo bom med divjaki blagoslovil, posvečena v čast njenega imena.« To obljubo je torej izpolnil Baraga. Blaženost pravega misijonarja je občutil Baraga na tem kraju. »Misel, da v tem divjem kraju, v tem pragozdu, kjer se doslej ni slišalo drugega kot divji kriki ... stoji hram živega Boga ... ta misel me je tako prevzela, da sem se jokal ...« Ko je krstil 19 poganov in razložil krščanski nauk, se je vrnil.

A Baraga nima miru! Stoji sredi neskončnega misijonskega polja. Na sever, na jug, na vzhod, na zahod so raztreseni ljubljeni sinovi plemena Otava, a ni delavcev v vinogradu Gospodovem, čeprav je klasje že belo in dozorelo. »Moj najbližji sosed je okrog 50 milj (80 km) daleč (misijonar Mazzuchelli v Makinac), drugi misijonarji pa 400—500 milj... Če bi mlajši duhovniki vedeli, kakšno srečo doživljajo indijanski misijonarji, bi se gotovo marsikdo odločil.«

Baraga se je naučil jezik Otava-Indijancev in jim spisal že l. 1832. prvi molitvenik v njihovem jeziku (Animie-Misiaigan)! Misijonar, v eni roki križ, v drugi knjigo: kakšen blagoslov za ona revna plemena! Kako podoben je Baraga slovanskima apostoloma sv. Cirilu in Metodu!

Obljuba zdržnosti.

Škof Fenwik je bil naprosil že v začetku Barago, da naj skrbi za vse Otava-Indijance. Zato je bil Baraga neprenehoma na pohodu. Kakih 250—300 km južno od Arbre Croche so bile indijanske naselbine ob Veliki reki in škof Rese v Detroitu je poveril Baragi nalogo, da ustanovi tam novi misijon. Prepustil

je takoj svoje delo, svojo čredico drugemu misijonarju, on pa se je napotil skozi pragozd v nove kraje, kjer doslej še ni bilo katoliškega misijonarja.

Na tej postaji je Baraga na lastne oči videl veliko žaloigro Indijancev, zadel pa je tudi ob neusmiljeni imperializem ameriške države.

Država je namreč iztiskala Indijance korak za korakom iz njihove domačije. Po svojih »indijanskih agentih« je dobila poglavarje za to, da so podpisali varljive pogodbe. Za malenkostne vsote so morali odstopiti svojo rodno zemljo. Ravno »Velika reka« je tvorila dotlej mejo med državnim in indijanskim ozemljem.

Politika katoliške Cerkve je bila povsem druga. Misijonarji so s svojim vzgojnim vplivom ustalili nemirne Indijance ter jih spravili do tega, da so se naselili. Polagoma bi Indijanci postali stalen, miren element za prosveto, nastala bi indijanska kultura. A ravno tega država ni marala; hotela je imeti zemljo za belokožce, zato deloma tiha, deloma odkrita mržnja proti katoliškim misijonarjem.

Vladi so pomagali pri njenem delu trgovci, ki so ponujali alkohol Indijancem za krzno, pa tudi za zemljo. Indijanci, otroci narave, niso poznali ne vrednosti zemlje ne škodljivosti alkohola.

Zdaj bomo razumeli poročilo, ki ga je objavil misijonar Walter Elliott v ameriški katoliški reviji pod naslovom: Friderik Baraga med Otava.

»V dolini Grand River je bilo nekaj naselbin Otava Indijancev. Med njimi je bil deloval več let misijonar protestantskih baptistov, a brez pravega uspeha. Pridobil je samo malo število pristašev. Tam je bil tudi sedež indijanske državne agencije za državo Mičigan. Mnogo trgovcev je skušalo profitirati o prekupčijah z Indijanci in evropski naseljenci so silili v deželo. Šlo je za to, da se Indijanci polagoma

iztisnejo iz zemlje. Trgovci so demoralizirali Indijance s hvijskijem. Edini pravi prijatelj Indijancev je bil Baraga. On je pridigoval v indijanskem jeziku in je spravil Indijance na boljša pota. Njegovi sovražniki so vsled tega nahujskali tolpo pijanih Indijancev, da naj ponoči napadejo Barago in ga seveda umorijo. Prišli so do njegove kočice in so ga več ur oblegali. Dočim so Indijanci zunaj divjali in kričali, je Baraga ležal na svojih kolenih v molitvi. Da bi izprosil od Boga milost za svoje Indijance, se je Baraga v tej noči slovesno zaobljubil, da se hoče vse svoje življenje vzdržati opojnih pijač. To svojo obljubo je zvesto držal do konca življenja. Dostikrat v poznejšem življenju, ko so se njegovi udje tresli od mraza, ko je bil premočen do kože, ko je potoval v mrzlih zimah ob Gornjem jezeru, bi bil potreboval večkrat kozarec vina ali brandija, da bi se pokrepčal, a ostal mu je v spominu oni prizor ... in premagal se je.«

A Baraga se je premagal tudi, ko je prišel dvakrat v domovino; tudi tu je dal zgled popolne zdržnosti.

Posrečilo se je Baragi spreobrniti okrog 200 Otava v Grand Riverju. Pravi čudež pa je bil, da jih je pripravil do tega, da so se odpovedali alkoholu in da so začeli redno živeti in pridno delati. Pa ravno s tem je Baraga najbolj razdražil svoje nasprotnike.

Trgovci niso mogli več prodati toliko pijače, trezni in delavni Otava pa niso hoteli zapustiti svoje dežele.

Država je že l. 1834. delala nove načrte in naklepe, kako bi Otava Indijance mogla spraviti z vsega Mičiganskega polotoka. Zato so sklicali Otava veliko skupščino poleti 1834. Molče in dostojno so prikorkali možje, se vsedli v krogu ter prižgali pipe. Po dolgem molku vstane končno častitljiv starček, ki je prišel na skupščino iz Arbre Croche ter je izjavil, da

njegovi ljudje nikdar ne bodo prodali svoje zemlje državi. Govornik za govornikom je vstal, kadili so, posvetovali so se... Baraga je bil pisal že 24. maja 1834, da bo ostal pri Indijancih in da bo šel z njimi kamorkoli in da je odločen, posvetiti vse svoje življenje indijanskim misijonom. Indijanskim agentom je bil Baraga na poti: nagloma, nepričakovano, februarja 1835 mu je škof Rese v Detroitu javil, da ga bo vzel s seboj na daljni sever (Gornje jezero), da ustanovi novi misijon.

Apostol Gornjega jezera.

Severno od mesta Cincinnati leži okrog jezer ogromno ozemlje, dvakrat tako veliko kakor Jugoslavija, ki je danes razdeljeno v države Mičigan (152.000 km²), Wisconsin (145.000 km²) in Minesota (217.000 km²).

Bog je izbral Slovenca Barago za pionirja krščanske prosvete v teh prostranih pokrajinah. Za tako stvariteljno delo je bilo treba izrednih moč, moč polnih nadnaravnega ognja, prevzetih zaupanja v vsemogočnost božje pomoči. Tri škofije so nastale na tem ozemlju za časa Barage: Detroit l. 1833., Milwaukee l. 1844., Sault Ste. Marie-Marquette l. 1857. Bila je odlična zasluga Barage, da je zamogla Cerkev širiti svoje redno, zakonito delovanje v tako ogromne daljave.

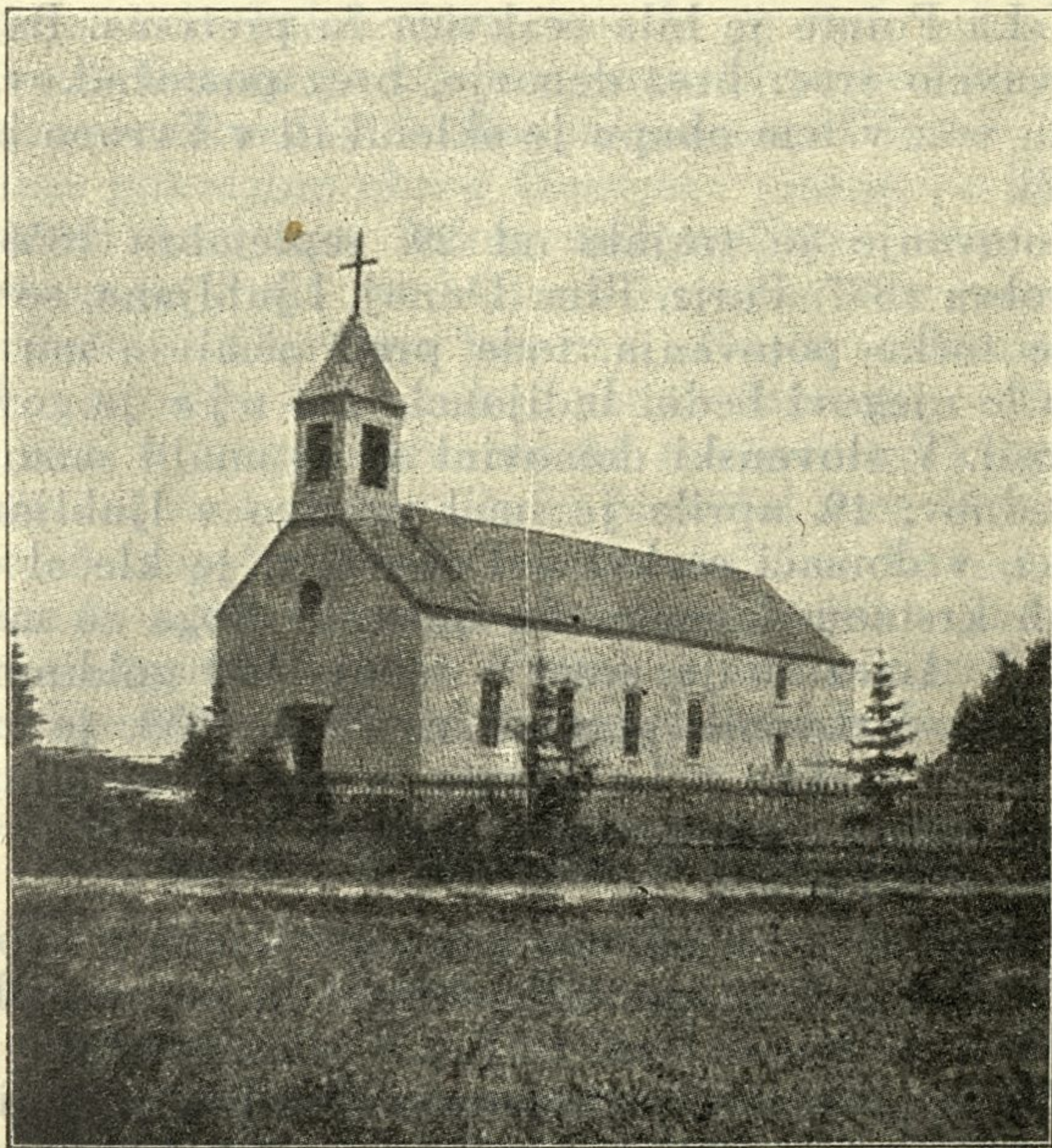
Na škofovo željo je takoj zapustil Otava Indijance in šel v La Pointe na Gornje jezero med Indijance Očipve. Samo potovanje tja je trajalo od 8. junija do 27. julija, kajti razdalja je nad 1000 km. Bil je tam edini duhovnik na 400 km daleč.

La Pointe je bila indijanska vas, kamor so radi prihajali trgovci, ki so prodajali obleko in druge potreščine Indijancem za kožuhovino. Ko so Indijanci zagledali »Mekatewikwanaie«: »Črno suknjo«, so se

tako razveselili, da so v sedmih dneh zgradili leseno cerkvico, ki jo je Baraga posvetil v čast sv. Jožefu.

Tudi hišico za misijonarja in šolo so napravili. Baraga opiše svoj položaj v prvi dobi tako-le: »Ostali so mi samo trije dolarji denarja ... Indijanci so revni,

Cerkev v La Pointe, ki jo je zidal Baraga.

zemlja nerodovitna ... otroci nagi ... kako bi koristilo misijonarjem, če bi jih mogel obleči.« Toda on sam se je moral v ostri zimi zadovoljiti z letno obleko.

Baraga je prijel za delo in pripravljajal neutrudljivo Indijance na krst, ter jih je krstil že meseca avgusta 86.

Nekaj Indijancev je hodil poučevati ves mesec zvečer dobro uro daleč v hosto, vračal se je v pozni noči. Do božiča je imel že 184 krščencev. Toda od daleč (150 km) pride nujni klic. V indijanski naselbini Fond du Lac v Minesoti želijo »Črno suktnjo« in Baraga je dvakrat šel tja ter krstil 65 poganov.

V La Pointe je bila cerkva že pretesna. Baragi je krvavelo srce: brez denarja, brez pomočnikov, on sam za vse; v tem obupu je sklenil iti v Evropo iskat pomoči.

Potovanje je trajalo od 29. septembra 1836 do 8. oktobra 1837. Pariz, Rim, Dunaj, Ljubljana, so bile glavne točke potovanja, toda pred očmi so mu bili vedno le njegovi bedni Indijanci, za nje je govoril in prosil. V slovenski domovini se je mudil samo nekaj tednov; 19. aprila je imel pridigo v ljubljanski stolnici, v domači cerkvi v Doberničju je klečal celo uro ob krstnem kamenu ter zahvalil Boga za milost krsta. V Ameriko je nesel s seboj 6000 goldinarjev in mnogo cerkvenih potrebščin. Že l. 1838. je zidal novo lepšo cerkev v La Pointe in na glavni oltar je postavil sliko Langusovo iz Ljubljane: sv. Jožef s sveto družino v delavnici.

Baraga se kaže povsem pravega orjaka v svojem delu. Pri svojih misijonskih skrbih in potovanjih je našel čas, da je pisal več knjig. V zimskem času 1835 do 1836 je spisal življenje Jezusa Kristusa in molitvenik v Očip-ve jeziku, v nemškem jeziku knjigo: *Geschichte, Charakter, Sitten und Gebräuche der nord-amerikanischer Indianer*, v slovenskem jeziku »Premišljevanje štirih poslednjih reči«.

L. 1838./39. je spisal v Očip-ve jeziku »Gagikwe-masinaigan«, zgodbe sv. pisma in l. 1840. v slovenskem jeziku »Zlata jabolka« (natisnjena l. 1844.).

L. 1841. je bila njegova naselbina tako narastla, da je moral Baraga postaviti znova večjo cerkev. 400

dolarjev dolga je napravil v ta namen in v Evropo piše, ko prosi novih podpor: »Jaz ne delam tukaj za svoje koristi kakor trgovci, ampak... za izpreobrnjenje divjakov in njihovo posvetitev.«

Tekom osmih let je bil Baraga končal v glavnem svoje misijonsko delo v La Pointe: krstil je bil 981 Indijancev in belokožcev, nastala je tam redna župnija... a Baraga je bil misijonar, ki je hotel pridigovati nevernikom in krščevati pogane. Gledal je neizmerne pokrajine okrog Gornjega jezera, po katerih so tavalili Indijanci kakor razkropljene ovce: Sveta strast ga je gnala med nje. Piše: »Jaz sem edini duhovnik tu na Gornjem jezeru... Da bi se vendar nekoliko gorečih duhovnikov moje domovine odločilo, da pride v to puščavo, da bi rešili te razkropljene pogane... Vsak duhovnik, ki bi prišel sem, bi z božjo pomočjo mogel rešiti na stotine duš...« Ravno zgled Barage in njegovi goreči klici so vzbudili v domovini pravi misijonski pokret. Nastal je nov misijonski rod. (Pirc, Knoblehar, Mrak, Čebulj, Lavtižar, Buh, Vertin itd.).

Ljubezen do Kristusa ga žene dalje.

»Tu v La Pointe se le redko še izpreobrne kak pogan... Zato želim oznanjati evangelij drugod bednim Indijancem... Tri leta sem se upiral vabilu v L'Anse... zdaj se ne smem več braniti; mislim, da je volja božja, da grem tja...« tako piše Baraga leta 1843.

Tristo kilometrov proti vzhodu je bilo večje zbirališče Indijancev, prihajali so pa tja v velikem številu Kanadci, Nemci, Irci, ker so našli baker. Čez noč so nastala po pragozdih pota, hiše, naselbine in od tam so prihajali pozivi do Barage, naj vendar pride. V La Pointe ni bilo več poganov in Baraga se je podal l. 1843. v L'Anse. Kaj je tam našel?

Stotine Indijancev, revnih, nevednih, se je tam vlačilo okrog; živeli so od lova na ribe in divjačino. Belokožci pa so začeli širiti tam svojo »kulturo«, hoteli so nagloma obogateti. Baraga je takoj spoznal nevarnost za Indijance. Ali se bodo Indijanci sami civilizirali in se stalno naselili, ali pa se bodo morali umakniti v hosto kot plaha žival. Zato se je Baraga lotil pogumno težavne naloge: Zgradil je s pomočjo Indijancev v kratkem 22 hišic ter jih učil v poljedelstvu, branju, pisanju itd. Evropci so mu nasprotovali in ga strašili, toda Baraga je vedel, da je Cerkev tisočletna vzgojiteljica in mati divjih narodov. Baraga nam razodeva svoje misli v sledečih besedah:

»L'Anse je neprijetna, žalostna, neplodovita pokrajina; nimam nikake udobnosti tu, samo želja, da pomagam Indijancem do večne sreče, me drži po konci... Pa kaka tolažba bo enkrat za mene, ko me bodo obdajali na dan sodbe ti moji dobri otroci in pričali pred sodnikom: On je bil prvi, ki nam je oznajnal Tvojo besedo. Govoril je nam o Tvojem božjem usmiljenju in napolnil naša srca z vero in ljubeznijo do Tebe.«

Po preteku enega leta je stala v L'Anse lična vasica s cerkvijo, posvečena Najsvetejšemu Imenu Jezusovemu.

Bog je izredno blagoslovil svetniško delo Barage med Indijanci. Divjake je prelevil v plemenite kristjane. L. 1846. so vsi Indijanci pred škofom Lefevre obljubili zdržnost. Obljuba, ki je bila sestavljena v indijanskem jeziku, se je glasila: »Jaz se odpovem popolnoma in za vselej opojnim pijačam in prosim Boga, da mi da to milost, da izpolnim to obljubo.« Vsi Indijanci so jo napravili in tudi zvesto izpolnjevali.

O uspehu njegovega dela piše »The Catholic Almanah« 1848 v Baltimore, str. 162: »Pred tremi leti je Baraga z neverjetnim trdom in težavami ustanovil

misijon v L'Anse. Zidal je cerkev in šolo ... Nagel na predek teh Indijancev v civilizaciji in blagostanju je zadivil vse, ki so v zadnjih dveh letih obiskali L'Anse. Indijanci so popolnoma opustili svoje divje razvade in neurejeno življenje in so postali dobri, pridni, pošteni in trezni; stanujejo zdaj v dostojnih hišah in obdelujejo svojo zemljo.«

Pa Baraga ni bil misijonar samo za L'Anse, vsa obala Gornjega jezera je bila njegova župnija. V La Pointe do l. 1845. ni bilo duhovnika, torej je moral zahajati večkrat tja. Pa tudi v Fond du Lac ob robu jezera je hodil večkrat, in preko jezera na severno-zahodno obalo. Otvarjali so se nadalje v bližini postaje L'Anse rudokopi v Keewenaw, Houghton itd. Redno je obiskal Baraga večkrat na leto vse jame ter pridigal rudarjem v angleškem, francoskem in nemškem jeziku. Potoval je poleti po vodi, pozimi na krpljah po snegu ali peš po ledu. Na teh potovanjih je zašel večkrat v življenjsko nevarnost. Leta 1847. je na povratku iz Fond du Laca obtičal sredi pragozda, ker mu je zbolel vodnik; Baraga je moral nositi sam vso prtljago. Le z veliko težavo se je vlekel vodnik.

Leta 1849. piše: V februarju sem bil na misijonskem potovanju ... Sneg je pokrival pot, da se ni videla. Pri vsakem koraku sem se udiral in hud napor je bil korakati naprej. Tri ure sem kobacal naprej in moči so mi jele pojemati. A pogum in zaupanje v Dobrega pastirja, čigar zgubljene ovce sem iskal, me ni zapustilo ... Prtljage nisem več mogel nositi in sem jo obesil na drevo. Že sem se bal, da se bom zgrudil in ne bom mogel več vstati. Tedaj bi ne bil dolgo ostal živ, ker je bilo bridko mraz. S skrajnim naporom sem se priplazil do vasi ...

Leta 1846. je z nekim Indijancem plul na majhni jadrnici preko jezera, ki je tam široko 60 km. Sredi jezera jih je zalotila burja in Indijanec je prestra-

šeno vzkliknil: »Oče, mi bomo morebiti poginili!« — Toda Baraga, ki je ležal na hrbtu in molil mirno svoj brevir, mu je hladno odgovoril: »Ne boj se, duhovnik ne bo poginil v vodi. Ako bi umrl duhovnik v vodi, bi ljudje onstran jezera bili nesrečni.« — In res so srečno dospeli do obale.

Drugikrat je šel Baraga peš preko jezera, ki je bilo zamrznjeno. Toda bilo je že pozno v marcu ali aprilu in ko sta hodila po ledu, sta s tovarišem nenkrat opazila, da je veter ledeno ploščo po kateri sta hodila, odtrgal od obale. Ko je Indijanec, ki ga je spremljal, obupal nad rešitvijo, mu je Baraga odločno zatrjeval, da se bosta rešila in je začel prepevati pesmi v indijanskem jeziku, da ga je pomiril. Veter je res ledeno ploščo prignal spet k obali.

Spričevalo protestanta o Baragi. V ameriškem listu »American Catholic Quarterly Review« julija l. 1896. je objavljeno tudi pismo predsednika nacionalne banke v Marquette, Petra White. Njegovo spričevalo je tem bolj važno, ker je protestant. On piše: »Spoznal sem Barago leta 1850. v L'Anse. Baraga je bil požrtvovalen prijatelj Indijancev. Vsi so ga ljubili in ga skoro obožavali. Kupil je od vlade za družine Indijancev kos zemlje, ki jo je razdelil v velike dele, na katerih je zidal za vsako družino hišo. Deloma je tudi poskrbel za opravo teh hiš, dal je vsakemu ognjišče, opravo, obleko... da so mogli začeti z gospodinjstvom kakor civilizirani ljudje. Učil jih je brati, pisati, peti in živeti po krščanski. Poučeval jih je v poljedelstvu in preskrbel jim je semena in druge potrebščine. Prestavil je zgodbe sv. pisma na njihov jezik, tako tudi molitve, pesmi; sestavil je slovnico, abecednik in je dal ta razna dela v Očip-ve jeziku na lastne stroške natisniti... Zbirali so se okrog njega kakor otroci in poslušali besede modrosti. Če je kdo zbolel, je poskrbel za zdravnika in

zdravila. Poklicali so ga k bolnikom od vseh strani... Jaz sem videl, kako se je on v najhujši zimi odpravil sam na svojih smučih na pot. Ta potovanja so bila zelo nevarna in silno utrudljiva... za več let tam ni bilo nobenega drugega duhovnika.«

Toda Baraga je pri vseh svojih naporih in potovanjih še našel časa za obširno književno delovanje.

V L'Anse je spisal slovnico za jezik Očipve, ki je prva indijanska slovnica sploh; nadalje očipve-francoski slovar. Obe knjigi sta mu dali več let trudapolnega dela. Izdal pa je na novo tudi svoje nabožne knjige v indijanščini. Za tisk in popravljanje tiskanih pol je moral večkrat potovati v Detroit. Tako l. 1846. za tretjo izdajo molitvenika (2000 izvodov naklade), l. 1849. za četrto izdajo molitvenika (3500 izvodov), l. 1850. za slovnico in za knjigo Manatagawenda momasinaigan (premišljevanje o večnih resnicah), l. 1853. za slovar.

Vsa ta književna dela so postavila Barago v prvo vrsto kulturnih pionirjev severne Amerike.

Škof.

»Ljubljeni sin! ... Ker smo ustanovili na Gornjem polotoku države Mičigan ... apostolski vikarijat, smo morali izbrati sposobnega moža, da mu izročimo vlado tega vikarijata ... Obrnili smo svojo pozornost na Tebe, ki Te priporočajo pobožnost, verska gorečnost in misijonsko delo med Indijanci ... Zato ... izberemo in imenujemo Tebe... za apostolskega vikarja...« Tako se je glasilo apostolsko pismo papeža Pija IX. z dne 29. junija 1853 Baragi. Apostolski vikarji niso vedno škofje, a ameriški škofje so na svojem prvem vesoljnem zboru leta 1852. predlagali Barago tudi za škofa in tako ga je papež Pij IX. imenoval tudi za škofa. To imenovanje je sprejel Baraga z besedami sv. pisma: »Zgodi se volja božja, ne nam, o Gospod, ne nam,

Imenu svojemu daj slavo!« Posvetil je Barago v škofa nadškof v Cincinatiju Purcell 1. novembra 1853.

Redkokdaj v cerkveni zgodovini je imel kak škof tako nalogo pred seboj kot Baraga. V novi škofiji je bilo okrog 10.000 katoličanov, polovica belokožcev, polovica Indijancev. Baraga je imel dva duhovnika in tri cerkve (L'Anse, Makinac, Sault Ste. Marie) na razpolago. »V taki deželi je treba ustvariti vse iznova: cerkve, stanovanja za duhovnike in učitelje, šole in hiše za brate in sestre. Deset duhovnikov potrebujem, za te je treba hišne oprave, cerkvenih potrebščin...«, tako opisuje Baraga svoj položaj.

Skoro bi rekli: za vso škofijo je bil Baraga sam.

Kot škof v domovino.

V Ameriki je nastajalo povsod novo življenje. Škofje so na cerkvenem zboru leta 1852. mislili na ustanovitev 11 novih škofij. Od vseh strani so prihajale trume novih priseljencev v Ameriko. Stotine novih cerkva, duhovnikov je bilo treba poskrbeti. Baraga je takoj spoznal položaj: v Ameriki sami ni bilo dobiti nikake pomoči. Zato se je kratkomalo odpravil v novembru 1853 v Evropo, in sicer najprej na Dunaj, da je predočil svoj obupen položaj odboru Leopoldinske družbe, ki ga je že od nekdanj tako izdatno podpirala, potem tudi v slovensko domovino, Rim, Nemčijo, Francijo. Vtis, ki ga je škof Baraga povsod napravil, je bil nenavaden. Vsi so zazrli v Baragi moža božje Previdnosti. Neka nadnaravna sila je izhajala iz njega, ki je ljudi očarala. Bog mu je dal v roke kakor nekoč sv. Pavlu tisočero duš, da jih je rešil. Vrnil se je v Ameriko tako rekoč z opravo za celo svojo škofijo. Dobil je osem duhovnikov, zbral je mnogo sredstev, tako samo v Franciji 10.000 frankov, na Bavarskem 2000 goldinarjev itd., nadalje velike zaboje cerkvenih potrebščin in dragocenosti. Slovenska domovina je

sprejela svojega velikega sina z veliko častjo. Nekdaj pred 23 leti jo je moral zapustiti kot kaplan, ker je bil pregoreč, zdaj je vzplamtela Slovenija ob njegovi gorečnosti. Mudil se je na domačih tleh od 26. januarja do 13. februarja in od 16. do 30. marca 1854. V Ljubljani, Dobrniču, Metliki, Šmartnem pri Kranju, Škofji Loki so ga pozdravljale neštete množice in ga z duhovščino na čelu slavnostno spremile v cerkve, kjer so hotele slišati po tolikih letih besedo božjo iz njegovih ust. Kako je vsaka beseda tega izrednega moža ljudstvo do globin duše pretresla! Vse te množice so čutile, da ta sin naše domovine stoji v tesnem stiku z Bogom in da vrši izredno poslanstvo v širjenju kraljestva božjega. V njegovo roko je hotel položiti vsak sam svoj dar; neka ženica mu je darovala vse svoje imetje: k r a j c a r. To je škofa-apostola tako ganilo, da je ponesel ta dar uboge vdove kot dragocen zaklad svojim Indijancem.

Škof Baraga toliko let ni bil doma pa tudi zdaj se ni hotel nekoliko odpočiti v domovini. Samo 32 dni je bil med Slovenci, a v tem času je pogostoma pridi-goval. Mislil je neprenehoma na svoj misijon.

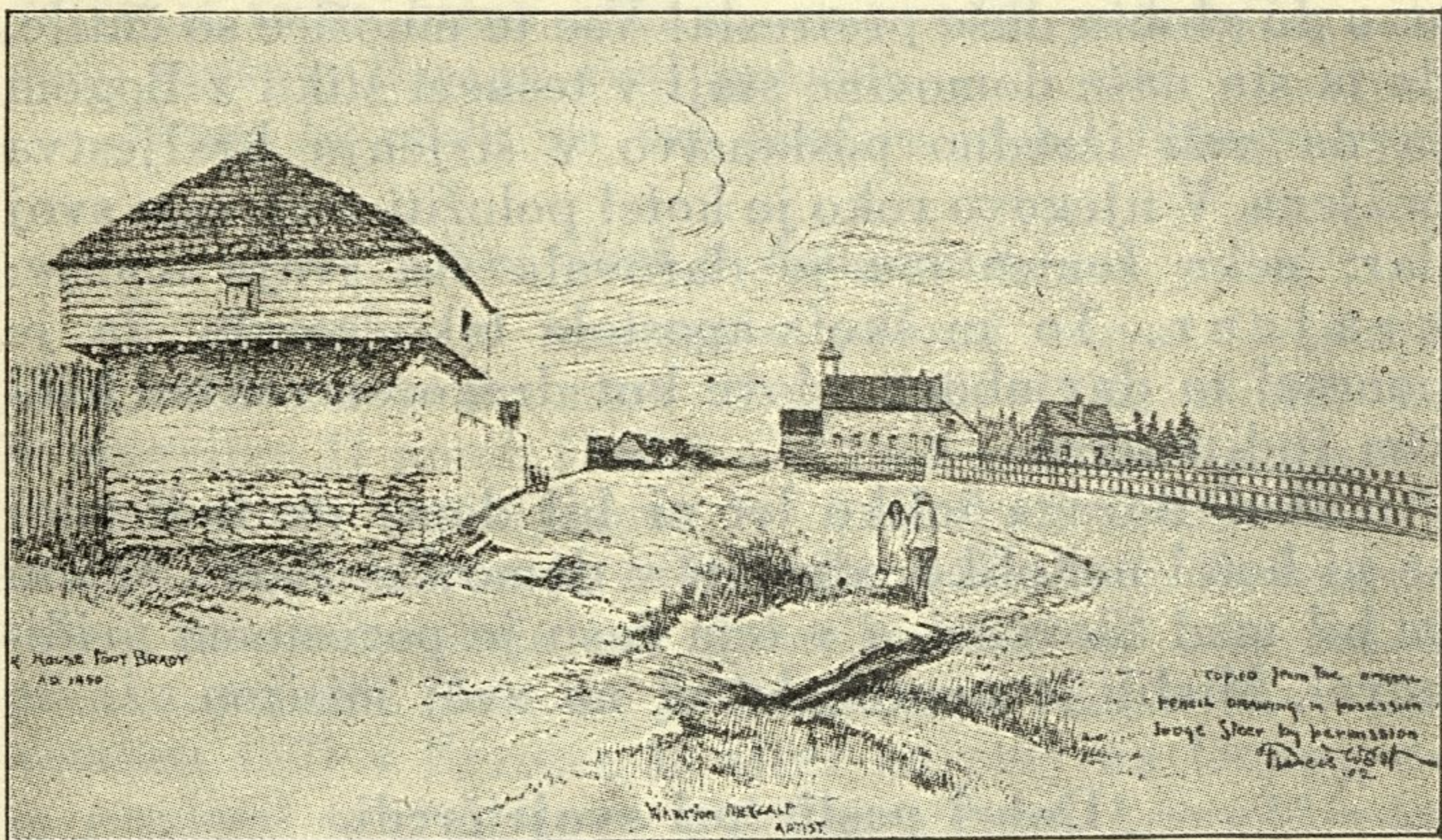
Dobri pastir pri svoji čredi.

Kot da bi hotel brž nadomestiti izgubljeni čas, je Baraga po svojem povratku v Ameriko razvil naravnost orjaško delovanje. Sosedni škofje v Detroitu, Milwaukeeju, St. Paulu in Hamiltonu so mu prepustili tudi svoje pokrajine ob Gornjem jezeru v oskrbo. Za svoj škofovski sedež si je izbral mestece Sault Ste. Marie, toda Baraga je bil tako rekoč povsod navzoč. Dospel je v Sault Ste. Marie 21. avgusta 1854, dne 25. avgusta pa se je že odpravil na prvo pastirsko potovanje. V dveh letih in pol je bil na potovanju več kot 15 mesecev. Prehodil, prejahal, preplul je vso škofijo večkrat, zraven pa prišel še dvakrat v

tem času v Detroit in Cincinnati. Čujmo iz njegovih ust opis takega potovanja:

»To leto (1856) sem začel škofovska potovanja na Gornjem jezeru 26. junija. ... Po dolgi, mučni vožnji sem dospel 11. julija v Fort William. ... Pridigoval sem Indijancem, ki so bili radostno presenečeni, ko so slišali škofa govoriti v njihovem jeziku. ... 13. julija sem birmal tam 77 Indijancev, odrasle in male; bila je to prva birma v tem kraju. Od Fort Williama

Stolnica in palača škofa Barage l. 1853. v Saultu.

sem se podal ... v Grand Portage. Tu sem pridigoval ponovno v indijanščini in birmal 53 Indijancev. Odtod v čolnu iz brežnega lubja v Superior (ali Fond du Lac). ... Imel sem 27. julija pet pridig: tri zjutraj, dve popoldne, v angleščini, francoščini in indijanščini.

V njegovem dnevniku beremo večkrat beležke, kakor: »3. junija: Dan velikega dela; neprenehoma izpovedovanje, pouk za krst, birmo in prvo sv. obhajilo. — 10. junija: Izreden dan dela. Delal sem od 4 zjutraj

do 10 zvečer; mnogo izpovedi, pet pridig, 23 krstov, 3 birme.« Škof Baraga je torej kaplan, župnik, katehet, škof obenem.

Poleg svojih pastirskih potovanj je škof Baraga oskrboval mestece Sault Ste. Marie in okolico kakor navaden župnik. Leta 1861. je namreč jezuit Menet, ki je bil doslej stalno tam, zapustil ta kraj in odslej je škof Baraga do leta 1866. večinoma bil sam v Sault Ste. Marie, tako da je celo velikonočne obrede vršil popolnoma sam. Gotovo je to redok slučaj v cerkveni zgodovini. Iz njegovih ust se je izvila 1863. meseca aprila tožba: »To je za mene v starih letih silno breme. Oni dan sem moral k bolniku 20 milj (30 km) daleč. ... Šel sem ob bridkem mrazu. Mnogo je vasi, 10, 12, 15 milj daleč, katere moram pogostoma obiskovati. Pa predvsem me tlači misel, da ni videti konca tem težavam, ker ne vem, kdaj dobim duhovnika v Sault. Vsak izmed mojih 15 duhovnikov je tako potreben na svojem mestu, da ga ne morem odvzeti mirne vesti...«

Obrnil se je na sosedne škofe za pomoč, a brez uspeha.

»Ljubezen ... vse prenese.«

Francoski duhovnik Honorat Bourion, ki je bil zadnji čas pri Baragi, je pisal 20. januarja 1868, torej takoj po njegovi smrti, nadškofu Purcellu v Cincinnati: »... Kako zaslužno je njegovo življenje! ... Kajkrati je bil 3 do 4 dni brez hrane, ko je sledil Indijancem v njihova lovišča ... Kajkrati je potoval v 6—7 čevljev globokem snegu 300—400 milj in se plazil na nogah in rokah po strminah ... Kajkrati je prebredel reke in se pogrezal do vratu v vodo, potem pa potoval dalje v premočeni obleki ... Ne mislite, da je to delal ... ko je bil zdrav in močan ... Pred 6 leti sem bil v Sault Ste. Marie. Škof je bil tedaj 66 let star in njegovo zdravje se je slabšalo. Zima je bila izredno ostra in

imeli smo okrog 6 čevljev snega... Skoro se nisem upal zapustiti hiše. Toda škof je v tej zimi po največ dva tedna bil na svojem domu. V ostalem času je hodil od ene indijanske kočice do druge... Bilo je daleč od Saulta, toda če je šlo za rešitev duše, ni nikdar meril razdalje. Ko je bil prespal mnogo noči na snegu, je prišel tja. Zbral je Indijance in jih poučeval... končno je krstil glavarja in ves njegov rod; vrnil se je ves srečen, da je satanu odvzel tak plen, kakor na triumfalnem vozu v Sault... Škof, pol zmrznjen, je sedel na majhnih sankah, ki jih je vlekel droben indijanski pes. Slučajno sem gledal skozi okno in ko sem videl škofa v takem položaju, sem se nehote zjokal... Tu sem spoznal, da učenec ni bil nad Gospoda...»

Indijancem v okolici je bil Baraga dobesedno vse. Leta 1861. je v neki indijanski vasi, 30 km od Saulta, poučeval Indijance in jim potem pomagal lastnoročno graditi cerkvico v čast sv. Jožefa. V njegovem dnevniku beremo: »3. oktobra: Napravil sem tabernakelj. — 4. oktobra: Delam še tabernakelj in sem začel z oltarskimi stopnicami. — 5. oktobra: Končal sem stopnice. — 7. oktobra: Napravil sem okvirje za oltarje. — 8., 9. in 10. oktobra: Delal sem za Jožefovo cerkev. — 11. in 12. oktobra: Delal sem krstnico. — 14. oktobra: Delal sem ves dan okvirje za postajo sv. križa. — 15. oktobra: Končal sem okvirje za štirinajst postaj. Itd., itd. do 22. oktobra. 23. oktobra se je podal v indijansko naselbino, kjer je delal z Indijanci vred do 27. oktobra in na ta dan je posvetil cerkev.

Oče svojim duhovnikom.

Baraga ni imel semenišča, kjer bi mogel vzgajati duhovniški naraščaj. Duhovnikov pa je rabil takoj: povsod so nastajala mesteca in vasi, posebno blizu rudokopov. Goreči klici Barage so privabili bogoslovce in duhovnike iz raznih dežel. Za dolgo pripravo ni

bilo časa. A Baraga, mož nadnaravnega duha in pravi apostol, je znal prepojit svoje bogoslovce in duhovnike s svojim apostolskim duhom in jih pripraviti v najkrajšem času za misijonski poklic. Iz Cincinnatija je pisal 4. avgusta 1863 na Dunaj: »... Trpimo radi pomanjkanja duhovnikov. Če duhovnik nima nekoliko misijonskega duha, ne bo hotel iti tako daleč na sever; taki ostanejo rajši v bolj civiliziranih državah... Pa ti maloštevilni duhovniki, 15 jih je, so... zvesti in goreči delavci v vinogradu Gospodovem in vsak ima v oskrbi več postaj. Pet jih je indijanskih misijonarjev... Revni indijanski misijonarji! Veliko potrpežljivosti in heroične samozataje je treba, da človek prebije svoje življenje z bednimi, priprostimi in nerodnimi Indijanci. Bog jih naj poplača.« Seveda duhovniki, ki so imeli tak zgled v svojem škofu, so pač morali goreči postati. »Kakšen zgled za nas! Če mi (duhovniki) primerjamo svoje napore s tem, kar je moral pretrpeti umrli škof skozi 36 let, ki jih je preživel med Indijanci, je nas skoro sram in mi smo kakor pritlikavci zraven orjaka,« tako piše Bourion v svojem gori navedenem pismu. Pripoveduje tudi sledeči doživljaj: »Bouriona je škof povabil na hrano, ko je prišel leta 1861. v Sault. Vesel se je odzval tako častnemu vabilu; toda ni vedel, da škof že devet let ni bil okusil mesa (v onih mrzlih krajih). Zjutraj je dobil kavo in kruh; opoldne kruh in krompirjevo juho, zvečer krompirjevo juho in kruh. Bourion je vzdržal en mesec, a potem se je uprl, češ: nisem vedel, da bo pražen krompir za zajutrak (kava), kuhan za kosilo in pogret za večerjo.« Bourion je odslej sam skrbel za svojo hrano.

Duhovnikom je bil Baraga pravi servus servorum.

Ko je prišel 13. oktobra 1859 slovenski duhovnik Janéz Čebul iz domovine v Sault, ga je spremil Baraga drugi dan k parniku, ter mu nesel prtljago. Čebul je

bil v zadregi in se je branil kakor nekdanj sv. Peter pri umivanju nog. A Baraga ga je takole poučil: »Vi se morate ohraniti, jaz sem star in teh stvari vajen, jaz sem Vaš škof in Vi morate ubogati.« Ko je škof pozneje obiskal Čebula v La Pointe, je imel Čebul eno samo sobo z eno posteljo na razpolago. Na strogo povelje škofa je moral spati Čebul v postelji, škof se je vlegel na trda tla in brez blazine, ovit samo v svoj površnik je ležal na tleh.

Živel je Bogu.

V njegovem dnevniku beremo: »21. septembra 1859: 36. obletnica mojega posvečenja. Deo gratias. 18. obletnica jutranjega premišljevanja. Bogu neskončna hvala.«

Pa to premišljevanje je bilo dolgo. Kajti 18. marca beremo: »Velika milost, 3 polne ure premišljevanja.« 15. aprila: Velika duhovna nesreča: mesto ob treh sem vstal ob petih. Dve uri popolnoma izgubljeni! — Vse njegovo stremljenje in hotenje je bilo osredotočeno na Boga.

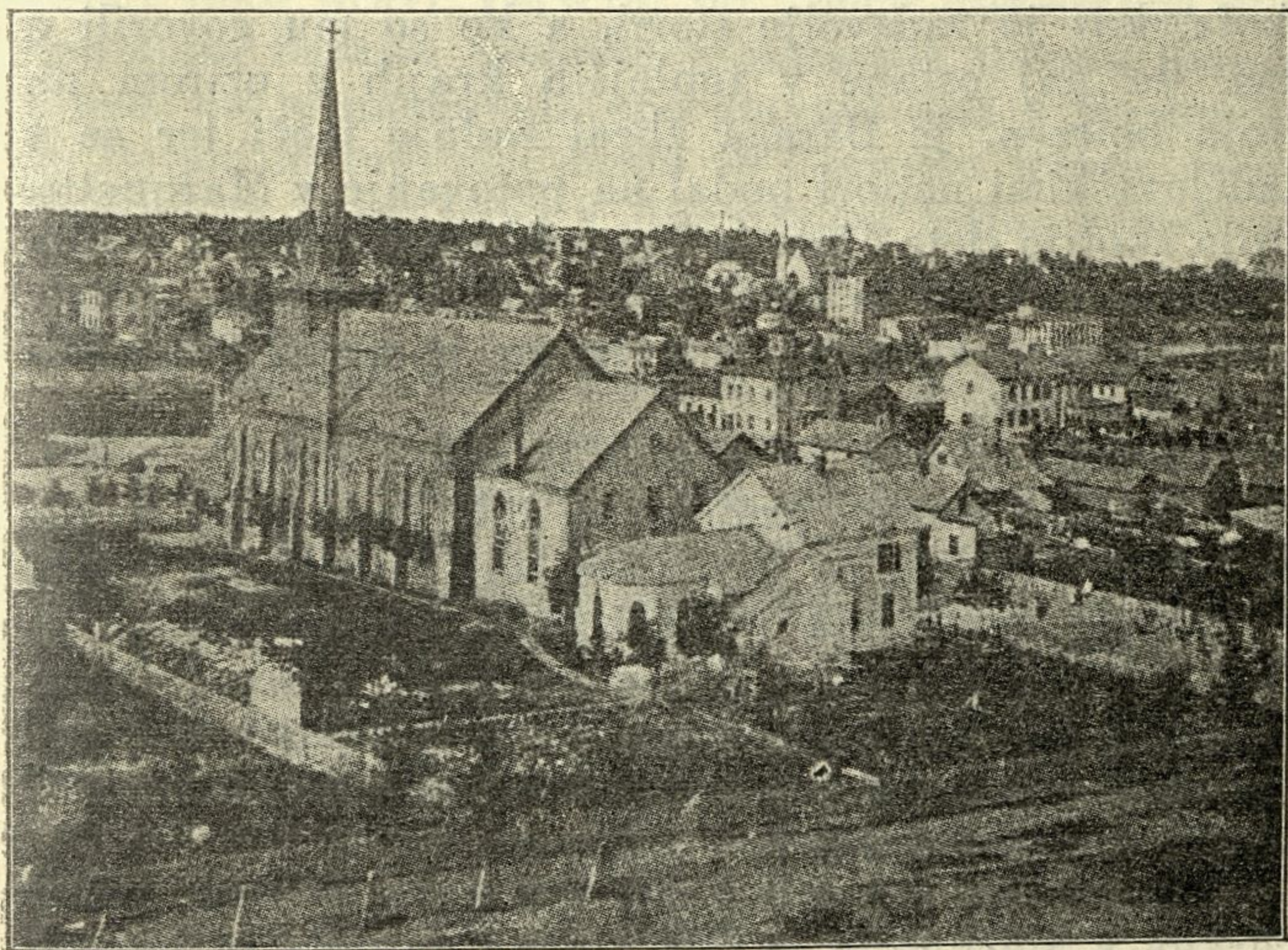
Za škofovo geslo si je izbral izrek: »Eno je potrebno!« in v svoj grb je sprejel ime Jezusovo in Marijino. Ime Jezusovo IHS je zapisano skoro na vsaki strani dnevnika. Vse, kar je bilo grenkega in veselega, je posvetil s tem Imenom. Umrl je na praznik Presv. Imena Jezusovega. »Blagor mu, ki zaupa v ime Gospodovo.«

Bolezen in smrt.

Leta 1865. se je že pojavila bridka bolezen, ki ga je mučila do smrti: začel se je tresti, najprej na nogah in rokah, potem po vsem životu. Bila je posledica njegovih dolgoletnih naporov. Toda Baraga je nadaljeval svoje delo kot dotlej. Obiskoval je svoje župnije, pridigoval, pisal pisma. Ko ga je leta 1866. spremljal

Čebul iz La Pointe na parniku v Marquette, se je pri kosilu Baragi roka tako tresla, da je juho zлил, preden je z žlico prišel do ust. Kapitan se je vsedel zraven Barage in je spoštljivo držal žlico z eno roko, z drugo pa glavo Barage. Ta prizor je vse navzoče ganil do solz in zahvalili so se kapitanu v imenu človečanstva in krščanstva za njegov nastop; Baraga je bil namreč

Stolnica Barage v Marquette.

najbolj znana osebnost na Gornjem jezeru; veljal je kot vzor krščanskega vzor-moža, kateremu streči je veljalo za častno.

Ko je leta 1866. za prvo nedeljo oktobra nadškof Spalding sklical drugi vesoljni zbor škofov v Baltimore, se je odpravil Baraga kljub svoji bolezni na pot. Prisostvoval je slovesni otvoritvi cerkvenega zbora in

še videl sijajen razmah katoliške Cerkve v Ameriki. Bilo je že 47 škofov in 4 milijone katoličanov v Ameriki. A zbor škofov naj bi se posvetoval o ustanovitvi 15 novih škofij. Drugi dan, 8. oktobra so našli Barago v nezavesti na stopnicah nadškofove palače; zadela ga je kap. Spravili so ga v bolnišnico sv. Neže in škofje so v cerkvi priporočali Barago vernikom v molitev. Nasvetovali so mu, da prosi papeža za pomožnega škofa, kar je radevolje storil, a ko so mu govorili o tem, da naj ostane v toplejših krajih z ozirom na svojo bolezen, je Baraga zbral zadnje moči ter se z nadčloveškimi naporji podal na potovanje v Marquette, svojo škofijo (leta 1866. je prenesel svoj sedež iz Saulta v Marquette), da bi umrl med svojimi verniki. Njegov spremljevalec Honorat Bourion ga je moral prenašati iz voza v voz.

Prišedši domov, je skušal še nekaj tednov opravljati škofovo službo, pridigovati itd. Toda moči so mu pojemale. Treslica ga je mučila bolj in bolj. Za pisavo je postal popolnoma nezmožen in zadnja pisma na Dunaj je narekoval, a jih še podpisal s tresočo roko. V pismu dne 3. aprila omeni, da štiri mesece ni mogel več maševati, a da hoče zbrati vse sile, da bo posvetil Sv. olje Veliki četrtek.

Bog mu je dal piti kelih trpljenja do dna. Stolna cerkev v Marquette je bila zidana na dolg in je stala 14.000 dolarjev. Upniki so silili v bolnega škofa, da jih plača in obupen je njegov klic za pomoč, ki ga dvigne v zadnjih pismih na Leopoldinsko družbo dne 28. junija in 26. julija 1867. »Ta moja prošnja je zelo nujna, nikdar še nisem bil v taki stiski. Moja bolezen, ki traja deset mesecev, in moji stari dolgovi, ki jih ne morem poplačati, me delajo res nesrečnega.« Od novega leta 1868 je prebdel vse noči brez spanja in mučila ga je huda naduha. Sprejel je sv. popotnico in v noči na 19. januarja je izdihnil svojo veliko dušo.

Pogreb se je vršil šele 31. januarja; radi hude zime noben škof ni mogel priti, duhovnikov je bilo šest iz škofije. Toda velika cerkev je bila polna katolikov in protestantov, ki so vsi ta dan prenehali z delom.

»Dokler bodo v onih pokrajinah ljudje, ki znajo ceniti take čednosti in vrline, ne bo obledel spomin na moža, ki je kot pionir krščanstva dovršil taka izredna dela,« tako pravi Verwyst ob koncu angleškega življenjepisa Barage. Amerika je počastila spomin Barage s tem, da je imenovala eno glavnih ulic v Marquette po Baragi in tudi eno mesto ob Gornjem jezeru, verno ljudstvo in duhovščina v Ameriki pa željno pričakuje, da bi Cerkev izkazala izrednemu apostolu Amerike čast oltarjev.

Ob šestdesetletnici njegove smrti se mi Slovenci v ponižni spoštljivosti spominjamo velikega sina slovenske domovine. Njegovo geslo, njegov nagib je bila brezmejna ljubezen do Boga. Žrtvoval je za Boga očetov dom, zapustil je za Boga domovino, živel je 24 let med Indijanci v bornih kočah, s a m, brez prijateljev, brez sredstev: to vse za Boga. Potoval je skozi pragozde, hodil skozi snežene zamete, plazil se po nogah in rokah, oznanjal je tisočkrat z nadnaravno gorečnostjo božjo besedo, izpreobrnil je 25.000 Indijancev, gradil cerkev za cerkvijo, pri tem se vzdržal vsake opojne pijače, dolgo let tudi mesa, molil tako kot bi ne imel drugega dela, prenočeval nešteto krat na snegu: vse to za Boga. Kdo more premeriti slavo in blaženost, ki jo je naklonil Bog v nebesih svojemu zvestemu služabniku, oni Bog, ki obljublja, da bo Njegovo plačilo stotero! Še so veliki možje med nami, še so svetniki na zemlji: Baraga je temu svedok! A on je iz našega rodu, naša zemlja ga je rodila!

Anton Anžič:

Ignacij Knoblehar prvi misijonar osrednje Afrike.

(V spomin sedemdesetletnice smrti Knobleharja.)

»Tam doli na lepem Dolenjskem« je vas Škocijan, ki leži sredi med Mokronogom in Kostanjevico. V tej vasi stoji hiša, ki ima vzdana dva leva in prav v tej hiši je bil rojen lev, ki je tolikokrat po Nilu prevozil in po puščavi prejahal deželo levov, severno in srednjo Afriko, ter z levjim pogumom in levjo gibčnostjo za Boga osvajal črne narode, v neprestanem in trdem boju zoper satana, »ki hodi okoli kakor rjoveč lev in išče, koga bi požrl.« Ta junaški, neumorno delavni in svetniško pobožni mož je misijonar dr. Ignacij Knoblehar, ki letos 13. aprila 1928 obhajamo 70 letnico njegove smrti.

1. Priprava doma.

Dr. Ignacij Knoblehar je bil rojen 6. julija 1819. Njegov oče Ignacij in mati Uršula sta na srednje veliki kmetiji poleg najstarejšega otroka Ignacija vzredila še štiri druge: še dva sina in dve hčeri. Božja previdnost je hotela, da so najstarejšega sina Ignacija dali študirat in je postal velik mož pred Bogom in ljudmi.

Sedemletni Ignacij je šel jeseni l. 1826. v šolo v Kostanjevico, takoj naslednje leto 1827. pa v Celje. Dva tako zvana nemška razreda je nato dovršil v Novem mestu še dosti dobro. Na jesen 1831 se vpiše v novomeško gimnazijo in napravi tam šest latinskih šol, prve tri z dobrim, naslednje tri pa celo z odličnim uspehom. Kot 17 leten petošolec je l. 1836. prvič videl slovečega indijanskega misijonarja B a r a g o in poslušal njegove govore ter pozneje bral njegova misijonska poročila. Gotovo je Knoblehar že tedaj zasluhtil svoj b o d o č i p o k l i c ali pa se ga je morda že prav živo zavedal. Ko je namreč leta 1837. in 1838. v Ljubljani obiskoval na liceju pouk modroslovja, kar je bilo isto kakor sedaj sedmi in osmi razred na gimnaziji, se je z velikim ognjem vrgel prav na moderne j e z i k e, ki misijonar po svetu ne more brez njih izhajati.

Pri marsikaterem velikem možu se že v dijaških letih pokaže njegov poznejši z n a č a j, ki ga dvigne visoko nad povprečne ljudi. Kakšen je bil pa Knoblehar kot dijak? Njegova dijaška gospodinja ga je opisala takole: Knoblehar je bil navadno tih in zamišljen. Vesele in hrupne družbe ni ljubil, rajši je občeval z odrastlimi, resnimi in zreliimi možmi ko z veselimi fanti; v družbi, ki mu je ugajala, je bil zelo ljubezniv in tudi dovtipen, tako da so ga vsi radi imeli. Če je kaj sklenil, se je tega držal s toliko odločnostjo, da je bila že kar trmi podobna in je bolj lahkožive fante odbijala. Kakšne posebne nadarjenosti ni kazal, odlikoval pa se je z železno pridnostjo in vztrajnostjo. Vstajal je navadno že ob štirih zjutraj, zvečer pa je molil rožni venec naprej. V cerkev grede je bil največkrat brez družčine. Zelo je ljubil naravo, pa vsaka rastlinica in živalca ga je dvigala do svojega Stvarnika. — Že tukaj kaže Knoblehar značilne poteze svojega duha, ki so ga odlikovale v poznejšem živ-

ljenju in ga usposobile za tako velika dela, da moraš kar strmeti nad njimi. Razum mu hrepeni po obilnem znanju, volja mu je krepka in neupogljiva, delaven in vztrajen je, pobožen in resen, ni lahkomiseln in mehak, ampak si zna že zgodaj odrekati.

Volitev poklica Knobleharju ni bila težka; saj ga je že vsa priprava vodila k oltarju Gospodovemu in to je tudi klic božji. Jeseni l. 1839. stopi v ljubljansko bogoslovno semenišče. Da mu je pred očmi neprestano žarela zvezda misijonskega poklica, kaže tudi njegovo prizadevanje, da se dobro nauči hebrejskega, arabskega, sirskega in kaldejskega jezika. Poleg teh pa se je spopolnjeval še v modernih jezikih. Lahko torej rečemo, da je Knoblehar pravi jezikovni učenjak, ker je znal toliko jezikov (slovensko, nemško, latinsko, staroslovensko, francosko, italijansko, arabsko, barsko, dinka, nekoliko grško, sirsko, kaldejsko, indijsko, perzijsko, švedsko in morda tudi angleško, dansko). Da bi se za misijonarja prav posebno usposobil, pa sklene iti v zavod Propagande v Rimu, kjer se z vseh strani sveta zbirajo bodoči misijonarji in se pripravljajo na misijonsko delo. Knoblehar se torej po končanem drugem letniku dne 27. avg. 1841 poslovil od domačih in od svojih prijateljev ter krene proti Rimu. Prijatelji ga spremijo do Trsta in pozneje jim piše, da mu je slovo od njih bilo prav tako težko in bridko kakor prej slovo od staršev in da mu je srce krvavelo, ko jim je z ladje mahal z roko v slovo. Bil je utrjen a ne trd in dasi resen ni imel zato prijateljev nič manj.

2. Priprava v tujini.

Kdor zastavi plug, naj se ne ozira nazaj! Knoblehar torej hiti skozi Ankono (Jakin) proti večnemu mestu Rimu. Ko zagleda dne 7. septembra 1842 kupolo sv. Petra se pokloni prvaku apostolov, šele potem gre

iskat Propagando. Toda — niso ga sprejeli! Kaj pa sedaj? Študiral bi rad, ničesar ne išče zase, ampak sebe hoče popolnoma posvetiti misijonom, pa ga odklonijo! V tej trdi preskušnji toliko lepše zablesti Knobleharjev značaj: Nimam strehe nad seboj, nimam denarja za najpotrebnejši živež, nimam časa, da bi si kakorkoli kruha sam zaslužil, ampak študiral bom vseeno, ker hočem! Dovolili so mu pač, da sme obiskovati bogoslovje pri jezuitih in jezikovne tečaje na Propagandi in to mu je bilo dosti; vsega drugega, stan in živež pa si je služil sam in zraven pridno študiral. Kako mu je trda predla za živež, kako pa vseeno ni izgubil poguma, ampak zaupal v božjo previdnost in navdušeno študiral, najlepše sam pove v svojih pismih.

Ko so doma izvedeli o tej njegovi bedi, mu je tedanji knezoškof Anton Alojzij Wolf takoj poslal precejšnjo podporo, ki ni bila zadnja. Pa tudi duhovniki so zbrali nemajhno vsoto in mu jo poslali. Vsled neke pomote pa mu pošta denarja ni dostavila in tako je Knoblehar moral še dalje stradati, denar pa je ležal na pošti; šele čez osem mesecev ga je prejel! Neki prijatelj pa ga je rešil največje stiske s tem, da ga je priporočil pri danski družini Thorwaldsen za domačega učitelja in tako si je z inštrukcijo služil kruha. Koliko dela je torej imel! Saj je poleg bogoslovnih ved in inštrukcij še prostovoljno obiskoval predavanja iz vseh strok, ki so mu bile dostopne in ki bi mu nekoč kot misijonarju utegnile koristiti, tako iz naravoslovja, zemljepisja, računstva, risanja, zvezdoslovja, zdravilstva, jezikov! S to družino je tudi po končanem prvem letu v Rimu poleti 1842 potoval po Evropi in obiskal tako Florenco, Verono, Monakovo, Češko, Saško, Prusko, Hamburg in ostal do oktobra na Danskem v Kopenhagenu. Kako mu je pač na tem potu veselo igrala njegova

zemljepisna žilica! Novembra pa je moral biti zavoljo šole spet v Rimu, zato potuje začetkom meseca skozi Hamburg, Havre, Pariz, Marsej v Rim. Zdaj šele dobi denar iz domovine, ki ga reši najhujših skrbi.

Leta 1843. pa so ga v Propagandi vendarle sprejeli za svojega gojenca in ga rešili krušnih skrbi, da se je mogel toliko bolj pripravljati za misijone.

Tako je torej Knoblehar leta 1845. po šestih letih bogoslovja doštudiral in star skoraj 26 let prejel dne 9. marca mašniško posvečenje; podelil mu ga je prefekt Propagande kardinal Franski v svoji hišni kapeli. Dne 14. marca pa je prvič daroval sveto mašo. Tudi to je morala biti za novomašnika huda žrtev, da ni mogel opraviti prve svete daritve v ljubi domačiji!

3. V Afriko.

Knoblehar si je torej pridobil vsega potrebnega znanja, ki bi mu kot misijonarju koristilo in težko čakal dneva, ki bi mu prinesel novico: pojdi v misijon! Toda petkrat so mu predstojniki določili, kam naj bi šel, pa petkrat sklep preklicali in šele šestič je obveljal. Kam naj torej gre?

Poljak p. Maks Ryllo (Rilo), jezuit, je bil okoli leta 1840. misijonar pri Druzih v Siriji, leta 1845. pa imenovan za rektorja Propagande. Ta mož je prvi imel misel, naj bi se misijonarji obrnili tudi v osrednjo Afriko. Na njegov predlog ustanovi Propaganda 26. decembra 1845 apostolski vikariat za osrednjo Afriko, t. j. veliko misijonsko pokrajino, ki ji stoji na čelu misijonski škof ali apostolski vikar. Seveda je imel ta vikariat ogromen obseg: Nubijo (južno od Egipta, okoli Nilovih ovinkov, ki tvorijo črko S), Saharo (vse pokrajine zahodno od Egipta in Nubije) ter ves Sudán (t. j. vso Afriko zahodno od Abesinije in skoraj do ravnika). Misijonarji naj se lotijo zlasti dvojne naloge: pokristjanijo naj črnce

ter odpravijo trgovino s sužnji! Kot prvi misijonarji so bili v ta namen izbrani sledeči: misijonar Casolani (Kazolani) kot apostolski vikar ali škof, Maks Ryllo njegov pomočnik ter misijonarji Ignacij Knoblehar, p. Emanuel Pedemonte (prej Napoleonov častnik) in Angelo Vinko (iz misijonskega zavoda Mazza v Veroni). Kam naj krenejo in kje naj začnejo z misijonom, jim Propaganda ni predpisala.

Priprave za tako pot so seveda dolge in težavne. Zato se pa Knoblehar znova loti študija, tako da napravi še doktorat iz bogoslovja, nato pa dne 3. julija 1846 zapusti Rim, da odpotuje na Libanon v Gazir, kjer bi se mogel privaditi vročemu podnebjju, obenem pa se seznaniti z arabskim jezikom. Slovo od Rima mu ni bilo lahko.

Na francoskem parniku se je peljal Kn. v Aleksandrijo. Kako ga je misijonska misel prešinjala vso pot! Na parniku je iskal stikov z drugoverci in tako tudi neko angleško Miss (gospodično) poučeval o katoličanih, ki jih je globoko prezirala. Pa ni bilo dolgo in učila se je češčenamarijo! Iz Aleksandrije se je odpeljal na Libanon v Siriji, bival tam osem mesecev v Gaziru pri katoliških Maronitih in jih vzljubil, pa si tudi pridobil pri vseh ljubezen in zaupanje. Od tod je obiskal svete kraje v Palestini in se na potih božjega Misijonarja nasrkal še novega navdušenja za misijone ter na spomlad 1847 prišel v Aleksandriji skupaj s svojimi tovariši, odkoder so nameravali prodirati na črni jug, svojemu cilju naproti!

4. Po Nilu do Kartúma.

Tu so se zbrali poleg dr. Knobleharja še Kazolani, Ryllo, Vinko in Pedemonte. V svojo žalost pa so morali v Aleksandriji čakati do julija, ker jim vlada ni hotela prej dati fermana (spremno in priporočilno pismo ali potni list).

Dne 24. julija se odpeljejo proti Káiru, glavnemu mestu Egipta. Tudi tukaj so jih razne priprave toliko zadržale, da so šele koncem septembra mogli odriniti po Nilu na jug skozi Spodnji in Zgornji Egipt in Nubijo. Njihov prvi cilj je bilo mesto Kartúm, ki ga je sezidal ok. 1823 Mehmed Ali in je postal glavno mesto Egiptovskega Sudana.

Po skoraj petmesečni vožnji dospejo 11. februarja 1848 v Kartúm. Pa vse jim je šlo narobe: skoraj ves denar so porabili za nakupovanje in potnino in več misijonarjev pa je bilo bolehnih. Sprememba podnebja je n. pr. na škofa Kazolanija tako neugodno vplivala, da strašne vročine sploh ni mogel prenašati; saj je Kartum 1800 km južno od Aleksandrije! Zato škof vso svojo oblast odda p. Ryllu in se vrne v Evropo. Pa tudi Rylo zboli, zato morajo začasno vsi ostati v Kartumu. Pa morda je bilo prav to zanje dobro, kajti Kartum je bilo zadnje mesto, ki je še imelo redne zveze z Evropo in ostalim svetom, v Kartumu so se stekale ceste iz daljnih pokrajin z vseh strani, zato je bil Kartum kakor nalašč primeren tudi za središče in izhodišče misijonov: Tukaj bi se privajali na nevarno podnebje, tukaj se učili jezika in običajev južnih rodov, semkaj bi izmučeni prihajali na oddih! Sklenejo torej, da v Kartumu ustanovijo prvo misijonsko postajo in dober Turek, ki so mu katoliški duhovniki na Libanonu rešili življenje, se zdaj izkaže hvaležnega s tem, da jim v prvi stiski ponudi streho v svoji hiši.

Toda 17. junija 1848 umrje v najkrepkejših letih p. Rylo. Pred svojo smrtjo je oddal vso svojo misijonsko oblast dr. Knobleharju. Ni mu bilo postlano z rožicami! Na podporo iz Evrope je čakal zaman, ni bilo ne novih misijonarjev ne denarja, saj je l. 1848. divjala revolucija skoraj po vsej Evropi. Tudi Propaganda je tako obubožala, da je

odločno izjavila, da misijonarjev ne more več podpirati ter tudi za afriške misijonarje pripravljala odloke, naj se vrnejo. Junaškega duha je torej moral imeti vodja afriškega misijona, če je hotel vztrajati in še dalje prodirati. In dr. Knobleharja je odlikoval tak duh in neomajno zaupanje v Boga! Ne le da ni sam obupal in omahoval, ampak še tovariše je bodril. In tako je prav samo Knobleharjeva zasluga, da afriški misijon ni propadel, še preden se je dobro začel!

P. Ryllo je pred svojo smrtjo imel vsaj eno zadoščenje, da je namreč za misijonsko postajo kupil zemljišče in hišo. Knoblehar pa je napravil na njem vrt ter stanovanje in kapelo, sicer res vse majhno in zasilno, pa vsaj začeli so lahko misijonirati in opravljati sv. mašo ter si tako prosili božjega blagoslova. Odprli so misijonsko šolo. Pa kako? Bil je v Kartumu velik trg za sužnje, kamor so iz notranjosti Afrike vlačili uboge ujetnike, med njimi tudi nežne otročiče in jih prodajali. Knoblehar kupi nekaj takih dečkov, ki so se mu zdeli dobri in nadarjeni; poleg tega pa zbira v misijonišču tudi zanemarjene in podivjane otroke tamkajšnjih Evropecev, jim da strehe in kruha ter jih uči najpotrebnejših vednosti in vero-uka. Učila sta on in Pedemonte, kajti tudi Vinko se je vrnil v Evropo. To je bil torej prvi misijon v osrednji Afriki. Prav ti črnici naj bi se pozneje kot odrastli možje vrnili k rojakom in jim nosili luč vere.

Prav ti otroci pa so bili obenem učitelji svojih misijonarjev! Saj so po njih spoznavali misijonarji jezike črnih rodov, njih vero, navade, bivališča. Res so imeli z otroki dosti dela, saj sta bila le dva misijonarja in morala sta poleg vsega duhovnega dela še obdelovati vrt, da sta iz vrta hranila sebe in svojo družino. Tako so pretolkli leto 1848. in misijonarja sta sebi pritrgovala, da sta dala otrokom vsega potrebnega.

Naslednje leto (1849) pa končno vendar dospe iz Ljubljane p o d p o r a, ki je misijonarjem kakor gobčec po vesoljnem potopu bila znanilka miru, ker je oznanjala, da je revolucija pri kraju, da se zopet spoštuje vera in raste zanimanje za njeno širjenje. To leto se je pa vrnil tudi misijonar V i n k o, ki tudi ni prišel praznih rok.

5. Prvič v črni vinograd.

Nemalo poguma je bilo treba, da se je Knoblehar v tako neugodnih razmerah odločil, na vsak način prodirati čim najdalje na jug med svobodne črne rodove in si tam ogledati bodoči duhovni vinograd. Doli ga je gnalo kot misijonarja pa tudi kot učenjaka.

Saj je sam zapisal: »Dve nalogi so si zastavile evropske velesile: odkriti notranjo Afriko in odpraviti trgovanje s sužnji! Lov na sužnje, ki ga je uvedla v Vzhodnem Sudanu egiptovska vlada, se vrši še danes vsako leto, kljub temu, da so kronane glave posredovale in se mu je Mehmed Ali slovesno odpovedal! Pa naj bi velesile še tako pritiskale, da se lov na sužnje in trgovanje s sužnji odpravi, bo vse to premalo: suženjstva v njegovem rodnem gnezdu ne bodo zatrli odloki! Odpraviti ga more le poučevanje in prepričevanje, baš to nalogo pa bodo polagoma izvršili misijoni in brez njih ne bo šlo!«

Knoblehar je torej sklenil, da odpotuje po Nilu navzgor, a spoznal je, da se je najbolje priključiti kaki potujoči družbi. Vsako leto pa so novembra krenile z ugodnim vetrom na jug iz Kartuma paševe ladje, ki so egiptovskim posadkam ob Nilu prinašale raznih potrebščin, nato pa se vozile še dalje med svobodne črnce. Tam so s steklenimi biseri kupovali dragocene slonove okle ali zobe. Knoblehar si od mohamedanskega trgovca za precejšnje obresti izposodi denarja ter si najame ladjo in se pridruži tem turškim trgovcem. Haled paša se je na vse načine trudil, da bi Knobleharja odvrnil od njegovega sklepa; bal

se je namreč, da mu bo kvaril kupčijo. Pa Knoblehar ni bil mož, ki bi omahoval; hišo in vso postajo izroči misijonarju Zaru in enemu misijonskemu bratu, sam z Vinkom in Pedemontem pa odrine dne 13. novembra ob 2 popoldne po Beli reki navzgor.

Tja in nazaj so se vozili 64 dni. Egipčevska oblast je segala na jugu do gore Niemati nekako med 13° in 12° severne širine. Južno odtod pa so bivali na zahodnem in vzhodnem bregu Belega Nila svobodni rodovi: Arabci in črnici. Vozili so se skozi ozemlje črncev, ki so: Dinka, Šiluki in Barci z vsemi stranskimi vejami. Knoblehar je opisal svoje prvo potovanje v knjigi: Potovanje po Beli reki. Naj sledi nekaj zanimivosti iz nje:

Po premnogih Nilovih otokih livajo zamorci šiluk. Ta čas pa so pasli svoje črede v notranjosti pokrajine, zato jih ob vodi niso videli veliko.

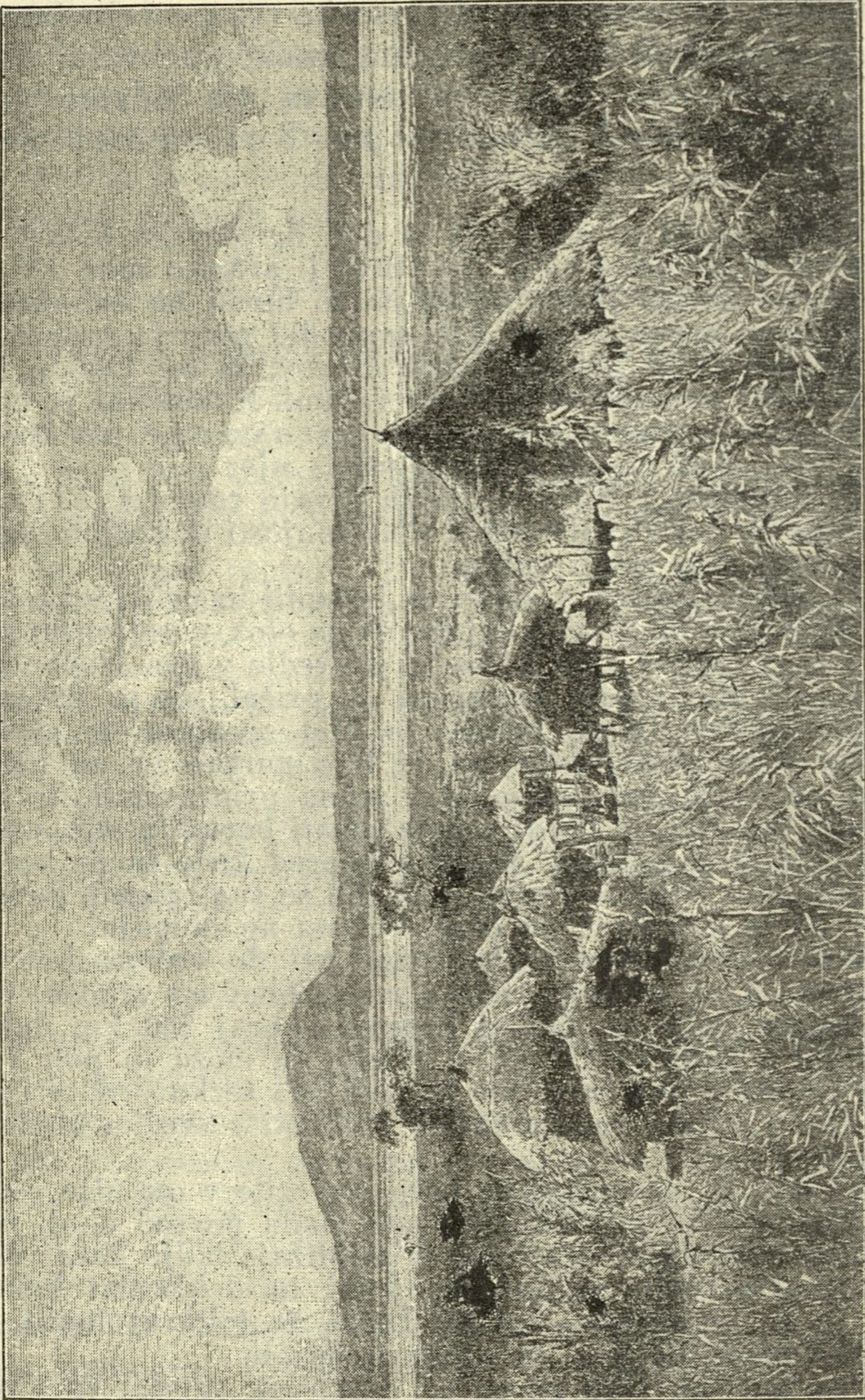
Na nekem Nilovem otoku so izstopili in prišli v prelep gaj. Stopinje v blatu so izdajale, da je otok naseljen in res kmalu zapazijo več stez, ki so jih privedle v vas. Nobenega človeka ni bilo videti, ogenj pa je pričal, da so vaščani pravkar zbežali. Male kočice so bile zgrajene iz stebel rastline dure, pred vsako pa je bilo gumno in na njem vgreznjen velik vrč, ki so si v njem pripravljali hrano. Ladijska posadka je takoj začela ropati borno imetje, eden pa je celo iz objestnosti razbil vrč pred kočico in če ne bi bil Knoblehar odločno nastopil, bi bili še vas zažgali. Potem naj se pa še kdo čudi, da črnici belcem ne zaupajo!

Dne 2. decembra so se pripeljali do tistega kolena Bele reke, kjer se vanjo izliva reka Sobat od vzhoda. Od tega kolena dalje so Nilovi bregovi skoraj 300 km daleč poraščeni z gosto travo, ki je visoka za moža in pol. Vsa pa je posuta z bodicami, da je skoz njo težko prodreti na breg. Tako šiluke varuje in jih v lakoti s svojim plodom celo hrani!

Na dan 10. decembra so ladje zavozile v ozemlje rodu Kik. Hranijo se z ribolovom, zato vlada povsod okoli znosen smrad. Kakor hitro pa se približajo ladje kaki vasi, takoj zbežijo čolni z ženami, dečki in deklicami kakor blisk in se poskrijejo, saj so Turki že tolikrat lovili to človeško blago in ga v sužnjost prodajali.

Više gori ob Nilu pa so 13. decembra vendar spet začeli lažje trgovati, zares prava trgovina pa se je začela šele

Koče zamorcev.

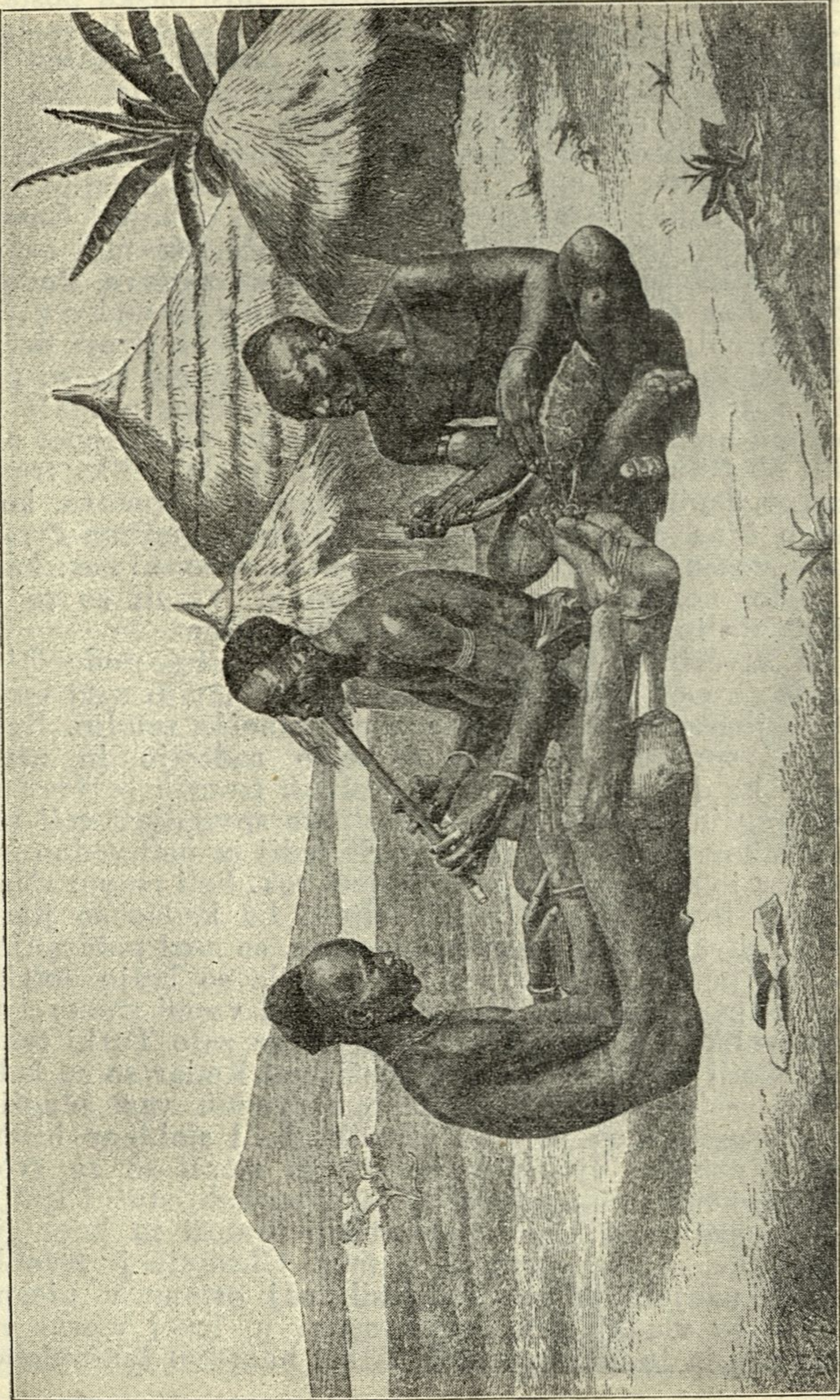

pri vasi *Angven* (tu je bila pozneje misijonska postaja Sv. Križ), ki so jo dosegli 22. decembra, vse to pa po zaslugi glavarja *Kikov*, ki je bil Evropcem posebno naklonjen. Neki Evropec ga je namreč naredil za glavarja, zato je tudi zdaj ladje slovesno sprejel.

Na božični dan 25. decembra so prišli v deželo, ki je na zahodnem bregu last *Eliabcev*, na vzhodnem pa last *Borcev*. Tukaj so na provikarjevi ladji obhajali Gospodovo rojstvo, kolikor je bilo pač mogoče, pa tudi ostale ladje so razobesile s polmesečem okrašene zastave. Rodova *Eliab* in *Bor* sta oba veji velikega rodu *Dinkov*, le da veliko bolj prijazna, dobrodušna in vesela. Svoje dečke in deklice tudi tukaj dobro skrivajo, slonovine pa so prinesli na trg dosti. Ko so ladje 29. decembra pristale na vzhodnem bregu ob gozdu (v tej pokrajini so se zopet pričenjali ob Nilu gozdovi), je iz njega privrela velika truma zamorcev, lepih in velikih. Krepko zgrajena postava, koža žametno črna in v solncu svetlo blesteča, mišice čvrste, obraz ponosen in prikupljiv, sorazmeren orlovski nos: kako lepo delo nepokvarjene božje narave! Vsedli so se ob obali na tla in v pozdrav zapeli bojno pesem.

Na Silvestrovo l. 1849. so prijadrali v deželo rodu *Čir*, ki spada že med veliki rod *Bar*. Čirci imajo med vsemi *Barci* najlepšo pokrajino in najrodovitnejšo zemljo. *Barci* so tujce sprejemali z veliko večjo radostjo in zaupljivostjo ko dosedanji rodovi. V velikih trumah so vrel na Nilov breg in že med Čirci so potnike spremljali celi roji žena, dečkov in deklic, tekali vstric ladij in peli vedno isto pesem ter jo spremljali s ploskanjem rok. Peli pa so: »Mata da doto!« to je: Sultan pozdravljen! Le kadar so jim z ladje v zahvalo vrgli steklenih biserov, so med pobiranjem prenehali peti, nato pa spet zdirjali, da so ladje dotekli. Odkod ta zaupljivost? *Barci* slovijo med vsemi zamorci po svojem velikem pogumu! Ni čuda, da se zato Turki tukaj še niso upali začeti z ropom in požigom! Kadar so se ladje ustavile, vselej so prišle iz lepo ograjenih vasi množice gledat; provikar pa je med otročiče delil steklene bisere, da bi si pridobil ljubezen *Barcev* in starši se za svoje otroke niso bali kakor drugod. *Barci* so dobrodušni ljudje, znajo pa svojo lastnino tudi krepko braniti in kdor jim krade živino, naj se pripravi na smrt! Glavarju je *Knoblehar* tako ugajal, da ga je prosil, naj ostane v njegovi deželi in jo vlada! Kako silna oseba je torej moral biti *Knoblehar*, da je na ponosnega *Barca* napravil tako globok vtis!

Zamorci ob Gornjem Nilu.

Od Čircev so se 9. januarja 1850 pripeljali do pravih Barcev. Za Knobleharjevega obiska jih je vladal glavvar Nigila. Ko je Nigila potnike obiskal, so ga sprejeli z vsemi častmi ter streljali s topom in puškami. Oblečen je bil v obledelo rdečo obleko, potniki pa so mu podarili nove hlače, belo tuniko in rdečo vrhnjo obleko, ki jo je potem nosil vse dni, dokler je ostal na ladjah. Spal in jedel je pa ves čas na misijonarski ladji ter silno hvalil Evropce, koliko boljši da so od Turkov. Nigila je še mlad mož, zelo velik, živahnega očesa, bister in neumorno delaven. V bojih hodi vedno v prvih vrstah prav kakor lev med živalmi. Narod ga ljubi in spoštuje, to je pa tudi vsa njegova prednost pred rojaki. Kako nadarjeni in spretni so Barci, pričajo lahko že samo njihovi železni izdelki, če bi ničesar drugega ne bilo. Železno rudo kopljejo že dolgo in prav dobro. Ne poznajo pa ne meha ne klešč ne primoža ne pravega nakovala ne kladiva ne pile ne svedra in vendar so njihovi železni izdelki tako lepi in trpežni, da z njimi zalagajo ne le arabske pastirje in kamelarje in Turke in Sūdance, ampak nudijo orodja še poljedelcu in ribiču pa možem in ženam okraskov za glavo, ušesa, vrat, lakti, ledja in goleni!

Zato se je provikar Knoblehar odločil, da izvede načrt, ki si ga je že v Kartumu zamislil: Tukaj med Barci naj se stalno naselita Vinko in Pedemonte ter začneta z misijonom osrednje Afrike.

Dne 14. januarja so prišli do 5° severne širine, torej blizu tja, od koder dalje ni prodrla še nobena evropska ladja. Letos pa so sklenili, da gredo še dalje, dokler bo mogoče in če treba tudi preko katarakta, ki so jih z njim strašili. Zato so iz treh ladij ves tovor preložili na ostale štiri; med olajšanimi ladjami je bila tudi provikarjeva in na njej Nigila, ki je sklenil, da misijonarje spremlja. Odrinili so, Pedemonte pa je ostal pri čakajočih, da poišče kraj za naselbino.

Izpraznjene in olajšane tri ladje so jadrale po Nilu navzgor. Kmalu so dosegli kraj, do koder so dotlej najdalje prihajali potniki; tu so prenočili. Zju-

traj pa so zopet razpeli jadra in se opoldne ustavili pod kataraktom ali Nilovo brzico, ki ni preko nje prišla še nobena evropska ladja. Arnaud bi bil sicer srčno rad prodiral še dalje, pa so se mu uprli kapitan in posadka. Ker Nilova struga proti severu precej pada, dere voda z veliko naglico na sever in se razliva silno na široko, v strugi pa je zato seveda voda plitva. Vrhu vseh neugodnosti pa je prav to leto bilo vode malo in so imeli kapitani težko nalogo, kje naj si poiščejo prehod. A kapitan Knobleharjeve ladje je bil kos tudi tej nalogi; bil je tako spreten brodar, da je kmalu našel in z lahko ladjo prevozil prehod, za njim pa še drugi dve ladji.

Spotoma so si ogledovali nove kraje in se ustavili pri vasi Tokiman. S tem so pa domačinom izpolnili srčno željo: slišali so namreč od rojakov, ki so bili po trgovskih potih na severu, da so na svetu tudi ljudje bele kože, videli pa še niso nobenega. Kako veseli so torej bili, ko so se smeli dosita nagledati novih čudes, belih od glave do pet oblečenih ljudi, z dolgimi bradami! Nič manj niso strmeli nad ladjami, da so tako velike in težke in jih napeto platno nosi s tako brzino po valovih! Nobena stvar pa jim ni pripravila tako neskajjenega veselja ko glasovi dobre harmonike, ki jo je imel s seboj gospod provikar. Glavar je tako tonil v opojnem uživanju, da je prišel k provikarju in mu ponudil glavarstvo v vasi, če bi se hotel pri njih naseliti. Ti zamorci so bili pa tudi prvi, ki so za godbo pokazali tako navdušenje, dočim so jo bolj severni rodovi poslušali kar najbolj ravnodušno.

Dne 16. januarja so odrinili dalje in prišli kmalu do vasi in gore Logvek, ki ležita na zahodnem Nilovem bregu ob 4° 40' severne širine. Od ravnika je torej bil oddaljen le še 500 km. Tako je bil dr. Ignacij Knoblehar prvi Evropejec, ki je prodrl tako daleč na jug!

Rad bi bil pot po Nilu še nadaljeval, dokler bi se dalo voziti, pa bilo se je bati, da bo voda še bolj upadla in kaj potem?! Zato so se vrnili ter po enodnevnih vožnji prišli do ostalih štirih ladij.

Misijonarji so torej sklenili, da se tu med Barci naselijo. Toda Nigila, glavar Barcev in njegov brat Šioba, glavar Čircev, sta se kar na lepem premislila in se jih odločno branila! Šioba je kar naravnost povedal, da jih ne mara, Nigila pa se je spretno izvijal. Dasi so se misijonarji silno začudili tej nenadni spremembi, se pa vendar niso usiljevali, ampak so sklenili, da jadrajo na sever. Nigila tudi zapusti njihovo ladjo in se poslovil, češ, da pojde peš v Berigio in jih bo tam pričakoval. Misijonarji so začeli takoj sumiti, da imajo Turki svoje prste vmes.

Čez dva dni so se ustavili v vasi Geri, da bi poizvedovali po Nigilu. Pa nihče ga ni videl. Izstopili so torej in Vinko odide peš v Berigio iskat Nigila. Pedemonte, ki je bil dober kovač, pa poišče vaškega kovača, ki ga je spoznal ob prejšnji vožnji, mu razkaže kovaško orodje in to ga tako navduši, da pridobi vse vaščane za to, da se oba misijonarja naselita pri njih. Ko so torej iz ladje znosili že večino predmetov, ki sta jih mislila rabiti v novi naselbini, pa pride z neke ladje tolmač ter nekaj pošepeta enemu odličnih zamorcev. Kmalu se zasliši glas, ki v gledajoči množici vedno bolj narašča: Na ladjo! Na ladjo! Ko pa tudi provikarjevo posredovanje ne pomaga nič, znosijo svojo prtljago spet na ladjo in se požurijo, da bi prispeli v Berigio prej ko Turki, ker so slutili, da so v Geri zamorce nahujskali. Tam pa glavarja ni bilo doma, brez njega pa niso hoteli vaščani ničesar važnega ukreniti, misijonarji pa tudi ne. Ko dospe glavar, jim Knoblehar na seji (res pravi seji, ker so vsi sedeli ali na stolčkih ali pa na petah) razloži vso korist, ki jo bodo imeli od misijonarjev in res so bili glavar

in vsi zadovoljni ter so obljubili, da jima bodo tekom dveh dni zgradili kočo. Po končni odgovor pa pride provikar jutri zjutraj, naj se le zopet zberejo pred glavarjevo kočo. Drugo jutro pride glavar k ladjam povedat, da naj misijonarji ne pridejo v vas, ker da jih ne marajo. Ko Knoblehar vendarle izsili novo sejo, pa po dolgem izpraševanju izve, da je ponoči prišel spet tisti tolmač v vas in misijonarje obrekel kakor v vasi Geri.

Knoblehar je torej spoznal, da mu bodo Turki vsako pogodbo onemogočili, dokler bo v njihovi družbi, dasi so odločno tajili, da bi za vse te spletke kaj vedeli, zato se je odločil, da se letos ne naseli nikjer.

Kapitan ene izmed sedmih ladij, ki ni bila paševa, je pa še na povratku misijonarjem odkril, da ima vrhovni kapitan od paše strogo naročilo, naj te tri Evropce (misijonarje) gotovo pripelje nazaj, naj na vsak način prepereči, da bi se kje ne naselili. Tako je bil torej tisti tolmač le orodje turške zahrbtnosti.

Dne 7. marca so po 64 dnevnem potovanju spet dospeli v Kartum in veliko je bilo njihovo veselje, ko so dobili mis. Zara in brata in gojence žive in zdrave. Vikar pa je na tej poti spoznal, kako ugodno bi se misijoni pri dobrih rodovih razvijali; pa tudi to je uvidel, da mora nastopati popolnoma neodvisno od Turkov, ker bodo sicer vedno spletkarili, pa tudi zamorci jim ne bodo zaupali, če bodo v družbi Turkov, ki jih zamorci zavoljo njihovih krutosti sovražijo.

6. V domovino po misijonsko pomoč.

Knoblehar je torej na tem potovanju med črnce spoznal, kako in kje naj začne. Pa kaj, ko mu je manjkalo vsega, kar je potrebno za ustanovitev misijonske postaje! Ni bilo dosti misijonarjev ne denarja

za njihovo vzdrževanje, ne orodja za poljedelstvo, ne oprave za šolo in cerkev! Pa Knoblehar zaupa v božjo in človeško pomoč. Misijonsko hišo v Kartumu in ljubljene gojence znova izroči preskušanim tovarišem in se odpelje po Nilu navzdol in preko morja v domovino, kjer išče in tudi najde potrebne podpore.

Po devetih letih zopet zagleda dne 31. avgusta 1850 svoj rodni Škocijan. Svojega Arabca (bil je po arabsko oblečen) sprejmejo ljudje z nepopisno prisrčnostjo. Znal je pa tudi tako ljubeznivo nastopati, da si je na mah pridobil srca vseh, ki so ga gledali ali poslušali. Kako jih je za misijone navdušil, so tudi s tem pokazali, da so nabrali zanj 300 florintov! Knobleharjeve velike uspehe pri rojakih, pri odličnih evropskih in afriških osebah pa moramo v veliki meri pripisovati tudi njegovi osebnosti, njegovi čudoviti privlačnosti. Bil je srednje velik, imel postavi primerno glavo, prsi in pleča, oko mu je bilo modro, nosil je lepo dolgo brado, ki je imela svetlo ali celo rdečkasto barvo in lase prav take. Iz resnega in moško lepega obraza je sijala razumnost, moč in odločnost. Navadno je bil zamišljen in resen, prav kakor kak orientalec; kadar je šlo za njegov ljubljeni misijon, je postal plamteč govornik: oči, polne duha in skoraj sanjave, so se mu svetile od navdušenja. Dobrohotnost, ki bi rada vsem pomagala, požrtvovalnost v svetem poklicu, možata razsodnost in samostojnost ter vzorno duhovniško življenje: to so bile glavne poteze njegovega značaja in prav te so tvorile tisto sijajno privlačnost, ki je Knobleharju pridobila vsakogar, ki je z njim prišel v dotiko.

Knoblehar se kmalu ginljivo poslovi od rojakov in se jim zahvali za zaupanje in darežljivost: »Prepričanje, da veliko ljubljenih duš v pobožni molitvi povzdiguje svoja srca k nebesom za srečno napredovanje mojega misijona, mi bo tudi v bodoče krepilo

moj pogum in moje zaupanje v Boga.« Nato pa krene na Dunaj, da tam v središču države zasadi drevo zanimanja za svoj misijon. S seboj je nesel naravoslovne in zemljepisne in druge znanstvene zapiske, ki se jih je dunajska akademija znanosti silno razveselila in mu v zahvalo poklonila najboljše priprave za znanstveno raziskovanje Afrike. Že prej pa je prav tako v Ljubljani podaril muzeju lepe zbirke iz afriškega rastlinstva in živalstva in iz življenja zamorcev. Na Dunaju je ostal tri četrt leta in dosegel izredne uspehe: vse, kar je hotel, morda še več, nego je pričakoval. V avdienco so ga sprejemali: vladar, ministri, kardinal praški, primas ogrski, škof sekavski in bernski in mu vsi osebno obetali, da bodo podpirali njegov misijon. Zato pravi Knoblehar: »Zdaj imam najtrdnejše zaupanje, da bo Gospod milost svojega usmiljenja obilno razlil nad naš misijon; zahvaljujem ga, za neskončno dobrotljivost, da je povsod ogrel srca, da so se zavzela za usodo meni izročene črede. Pri tem pa ne pozabim, da pri oltarju v nebesa pošiljam molitve za blagor svojih rojakov, ki so prvi dali prelep zgled.« In kateri so ti uspehi? Cesar sam prevzame pokroviteljstvo nad misijonom; od turškega sultana izposluje ferman ali potni list, ki zagotavlja misijonarjem po vsem ozemlju egiptovskega paše vse pravice in prednosti, ki jih uživajo katoliški misijoni v drugih pokrajinah turške države; v Kartumu pa nastavi Avstrija konzula, ki bo čuval pravice misijonarjev. Člani cesarske hiše so naklonili misijonu velike darove in vsi ministri brez izjeme so se potrudili, da vsak v svojem področju misijonu pomaga. In še preden se je Knoblehar obrnil na vso javnost, naj pomaga, že so dohajali od vseh strani darovi za misijon: najodličnejše dunajske žene so tekmovale, da opremijo misijon s potrebno cerkveno obleko in vsem, kar je še treba; dobrotniki so naročili oltarno sliko,

kupovali vsakovrstno orodje, katerokoli željo je Knoblehar izrekel, v vsem so mu hiteli ustreči. Polagoma so se tudi škofje odločili, da s pastirskimi listi in okrožnicami sporoče vernikom ustanovitev misijona v Afriki in ga priporoče. In ne zaman! Pa kar je Knobleharja najbolj veselilo: od vseh strani so se oglašali duhovniki in laiki, ki so se ponudili, da gredo z njim v misijon, tako da je marsikoga moral še odkloniti! Res kar strmimo, kakšen ogenj navdušenja za misijon je Bog prižigal po Knobleharjevi besedi!

Zaenkrat bi torej bila ustanovitev misijona pri Barcih zagotovljena. Kaj pa v bodoče? Knoblehar se je z mnogimi posvetoval in sklenili so, da v zaupanju na božjo pomoč in gorečnost ljudstva ustanovijo misijonsko družbo, ki bo za misijone molila in zbirala zanje vsakoletne darove (podobno kakor je to že bilo pri Družbi za širjenje vere v Lijonu). Ta misijonska družba se imenuje »Marijina zveza«, patrona ji bodi Marija, ki je mati belih in črnih otrok božjih; za glavni praznik izberemo Marijino rojstvo 8. septembra. Vsak član naj mesečno prispeva 5 krajcarjev za afriške misijone in vsak dan moli en očenaš in eno češčenamarijo z dostavkom: O nebeška Kraljica, prosi za nesrečne zamorce, da postanejo z nami deležni obljub Kristusovih! — Vodstvo te misijonske družbe so prevzeli navdušeni in odlični možje na Dunaju, papež Pij IX. pa ji je dne 5. decembra 1852 naklonil iste odpustke, kakor jih je uživala Družba za širjenje vere v Lijonu! Kako visoko je torej sv. oče cenil novo misijonsko družbo!

Ko je tudi to zadevo uredil, je Knoblehar sredi leta 1851. potoval skozi Monakovo, Briksen in Trient v Rim, da poroča o vsem tem delu sv. očetu in Propagandi. Pa naletel je na nepričakovan odpor. Propaganda je namreč že za časa revolucije leta 1849. iz-

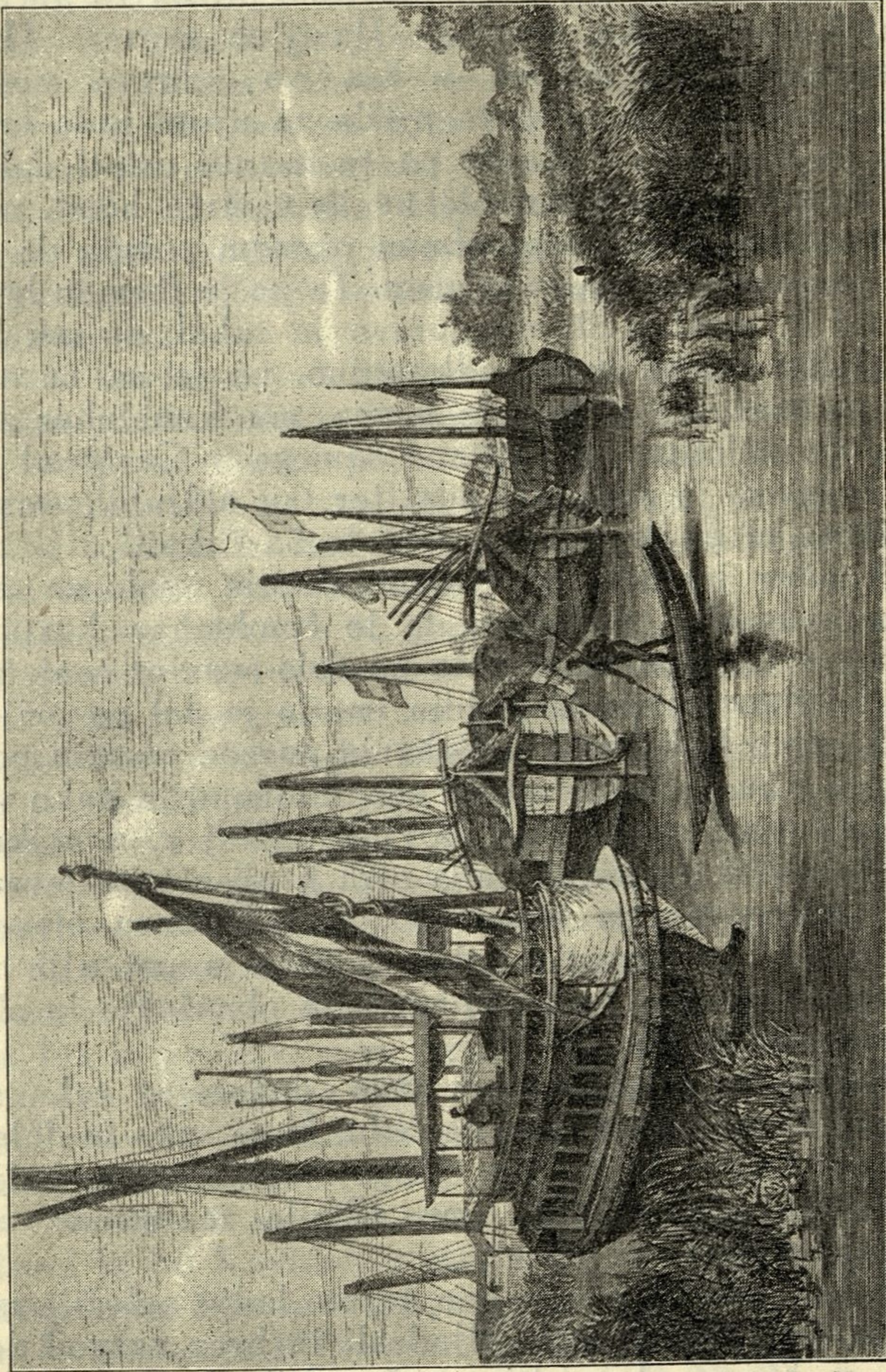
javila, da misijonov Osrednje Afrike ne bo mogla podpirati. Vrhu tega je neki misijonar, ki ga je iz Afrike nagnala strašna vročina, poročal o teh misijonih tako neugodno, da je Propaganda prav trdno sklenila, misijon opustiti in misijonarje drugam poslati. Z največjim trudom jo je Knoblehar pregovoril, da je misijon še ohranila, ker je vse poskrbljeno, da se bo mogel vzdrževati. Sv. oče sam je Knobleharja sprejel v avdijenci, ga imenoval za apostolskega provikarja in mu iznova izročil misijon, da ga vodi. Podaril mu je tudi kelih in monštranco! — Tako je Knoblehar in samo on! že drugič rešil misijon osrednje Afrike, da ni razpadel!

Mimogrede pohiti Knoblehar zdaj še enkrat na Kranjsko (zadnjič v življenju), sredi avgusta 1851 ga pa vidimo že zopet v Trstu, kjer zbira svoje pomočnike, duhovnike in laike, ki so se namenili v njegov misijon; med obilno prtljago pa je vozil s seboj tudi tiskarno z arabskimi črkami, da ustanovi v Kartumu lastno tiskarno! Duhovniki, ki so ga spremljali, so bili: Dovjak, kaplan v Sostrem, Milharčič, kaplan na Dobrovi, Kocijančič, novomašnik; štajerc Trabant in Korošec Možgan sta pa prišla pozneje za njimi. Med neduhovniki pa so bili: učitelj, cesarjev vrtnar in arabski tiskar, ki je obenem nove misijonarje po poti učil arabščine. V Trstu so se vsi oblekli v mornarsko obleko in se odpeljali na Lloydovem parniku v Afriko. V noči med 1. in 2. septembrom jih je zalotil hud vihar, tako da so vsi razven Knobleharja dobili morsko bolezen, dne 2. septembra pa so se izkrkali na afriških tleh v Aleksandriji.

7. Drugič po Nilu na jug in nazaj.

V Aleksandriji so ostali deset dni, da so nakupili vsega potrebnega in naložili obilno prtljago

Ladje na Nilu,

na dve ladji. Tukaj so tudi v cerkvi sv. Katarine dne 8. septembra 1851 prvič slovesno proslavili glavni praznik misijonske družbe »Marijine zveze«. Dne 15. septembra so dospeli v Kairo, glavno mesto Egipta in dva dni nato sta prišla za njimi tudi Trabant in Možgan. V Kairu pa so morali ostati dalje časa kakor bi radi. Knoblehar je namreč hotel, naj egiptovski podkralj s posebnim pismom potrdi, da je vzel na znanje sultanov ferman. Ta pa je ferman lepo spravil in molčal. Skoraj gotovo je čakal, da mu bo Knoblehar plačal lepo podkupnino, pa je na napačnega naletel. Ko le ni bilo pisma, mu Knoblehar zažuga, da se obrne na sultana samega v Carigrad in šele tedaj se je podkralj udal ter mu obljubil prepis fermana, ki ga je bilo pa spet treba čakati!

Vendar je tudi to prisilno čakanje imelo za misijon to ugodno posledico, da je Knoblehar kupil lastno ladjo in še celo po zelo ugodni ceni: za 6000 florintov! Paša Heiraldin mu jo je dal po prijateljski ceni. Kako so Knobleharja povsod poznali pod imenom Abuna Soliman (naš oče Salomon) in kako visoko ga cenili, nam piše Dovjak: »Naš g. provikar so tako znani, da mi ni treba njih hvali nič pridevati, samo toliko morem zagotoviti, da jih mora človek toliko bolj spoštovati, kolikor dalje je pri njih in kolikor dalje ima srečo, videti njih obnašanje in slišati njih govorjenje.«

Kupil je torej skoraj novo dahabijo; tako se namreč imenujejo ladjice na Nilu, ki so ozke in dolge ter imajo krov in kajuto. Dne 15. oktobra so ladjo blagoslovili in ji dali ime »Stella matutina« ali Zgodnja danica.

Ko so na svojo in še eno najeto ladjo naložili vso prtljago, so 18. oktobra odjadrali in brez nezgod dospeli v Korosko, kjer začne Nil pisati veliki S in se odcepi bližnjica po suhem skozi puščavo v Ber-

ber in Kartum. Knoblehar se s šestimi tovariši odloči za to bližnjico in najame za ljudi in 300 centov prtljage 86 kamel; prejahali so nubijsko puščavo v 19 dneh in 17. decembra srečno dospeli v K a r t u m, glavno mesto Sudana, kjer jim je pripravil avstrijski konzul slovesen sprejem. »Zgodnja danica« je pa nadaljevala od Koroska dalje svojo pot preko Nilovih brzic pod vodstvom izvrstnega misijonarja in brodnika Kocijančiča in se šele 29. marca 1852 pojavi pred Kartumom.

V Kartumu je l. 1852. zavladalo živahno življenje. V misijonsko šolo je hodilo okoli 40 otrok in vodil jo je velik mladinski prijatelj Milharčič. Rokodelci pa so v delavnici nabavljali vse potrebno orodje; vodil jo je spretni in iznajdljivi misijonar Kocijančič. Ta dva sta bila tudi določena, da ostaneta v Kartumu. Vinko je namreč že 12. januarja 1851 v Knobleharjevi odsotnosti odšel k Barcem in tam ostal poldrugo leto.

Dne 1. novembra, na praznik vseh svetih, je pet zamorčkov misijonske šole prejelo sv. krst. Kako lepo se je podala bela obleka črnim rokam in kako so jim žarele oči od veselja! Provikar jih je pred Marijino podobo slovesno in ganljivo nagovoril. Te dečke so misijonarji kupili na kartumskem suženjskem trgu.

Začetkom decembra odrine provikar s tremi misijonarji (Dovjak, Trabant, Možgan) in nekaterimi laiki na jug in pride v enem mesecu d r u g i č m e d B a r c e dne 3. januarja 1853. Že med potjo pa jih je hudo nadlegovala mrzlica in so celo Knobleharju podelili zakramente za umirajoče!

V vasi G o n d ó k o r o ob 5° severne širine med Barci bi bil Knoblehar rad kupil zemljišče za misijonsko hišo in vrt. Ljudje so se ga silno razveselili in že januarja 1853 se mu je želja uresničila. Zbralo se je več glavarjev med njimi tudi Nigila, in Knoblehar je vsakemu podaril dolgo modro obleko in tar-

buš ali fes. Sam pa je tudi nosil belo obleko, v roki pa kopje, ki je mesto konice imelo križ. Postaviti je dal lep šotor, ki so mu ga podarile dobre osebe na Dunaju kot nalašč za slovesne priložnosti. V šotor povabi vse glavarje in vsi se vsedejo. Eden glavarjev Knobleharja nagovori in ga v govoru zagotavlja, da so ga vsi veseli, da mu bodo zaupali in ga varovali, ker so spoznali, da ni tak kakor roparski trgovci. Govorili so vsi, nato pa vstane še Knoblehar in izrazi svoje veselje, da so njegovim besedam zaupali. Nazadnje pa Nigila obljube glavarjev še enkrat ponovi in podkrepi. Nato odmerijo svet in Knoblehar plača prejšnjemu posestniku polno bučo steklenih biserov; spišejo tudi kupno pogodbo in vsi glavarji se pod njo podpišejo. Seveda pa ni bilo s tem vse opravljeno. Prejšnji posestnik se je premislil, nahujskal rojake in prišli so z orožjem zahtevat zemljo nazaj! Knobleharjev neustrašeni nastop pa je kakor paše ukrotil tudi divjake in dali so mu mir!

Nato je bilo treba zidati kapelo in misijonišče. Knoblehar sam in vsi misijonarji so se lotili dela, kajti Barci so dobro gradili svoje kočje; kaj je gradivo, zidar, tesar, mizar, ključavničar pri evropski stavbi, tega pa seveda niso vedeli. Delo se je lepo posrečilo: Na gričku ob Nilu je vstala krasna misijonska postaja z vrtom, kjer so uspevala drevesa in sadeži, ki jih sicer ta dežela nikjer ne pozna. Daleč okoli pa je bil viden drog s križem na vrhu, nekoč ladijski jambor; ob praznikih je na njem vihrala bela zastava z modro zvezdo, znaneč dneve Gospodove in Marijine in zamorcem obetajoč luč božjo! Kako lepa je bila postaja N. L. G. v Gondokoru ob Beli reki!

Ko je v Gondokoru vse potrebno uredil, se Knoblehar vrne aprila v Kartum in odtod v Aleksandrijo, da spet nakupi vseh potrebnih stvari in sprejme nove misijonarje.

8. Velikokrat na potih.

V začetku septembra 1853 so dospeli v Aleksandrijo novi misijonarji: Jeran, ki se je pa moral

zaradi bolezni obrniti že v Asuanu; tudi pozneje je še enkrat zaman poskusil; je pa zato doma vsaj toliko ko drugi misijonarji storil za misijone kot urednik lista »Zgodnja Danica«. Drugi misijonarji so bili: G o s t n e r, K o h l, L a p, H a l l e r, pozneje se jim pridružita še dva misijonarja iz misijonskega zavoda Mazza v Veroni: B e l t r a m e in C a s t e g n a r o. Misijonar Gostner, ki je pozneje postal generalni vikar vsega afriškega misijonstva ali Knobleharjev namestnik in umrl v Kartumu tri dni po Knobleharjevi smrti, je zapisal, kako zelo je občudoval Knobleharjevo spretnost celo v pristanišču in kakšen ugled je imel ta pod imenom Abuna Soliman najbolj znani mož od Aleksandrije pa skoraj do Nilovega izvira! Knobleharja je spremljal tudi Mugà, glavar Bercev, ki so Barcem sosedje in zbujal po Aleksandriji splošno pozornost. Misijonarjem se je na poti priključil tudi poznejši avstrijski konzul v Kartumu, gosp. Hansal, ki je tudi pridno pomagal v misijonski šoli. Ta piše, kakšno angelsko krotkost morajo imeti misijonarji v šoli, če hočejo pri svobodnih sinovih narave kaj doseči.

Dne 17. septembra zapustijo novi misijonarji Aleksandrijo in pridejo po trimesečni vožnji v K a r t u m dne 29. decembra 1853. Toda na kako žalostne spremembe so naleteli! V Kartumu sta bila ta čas misijonarja Kocijančič in Milharčič že pokopana; umorilo ju je podnebje. Zato ostanejo v Kartumu Gostner in Haller ter Beltrame in Castegnaro. Ko pa je prišel 1. aprila 1854 Knoblehar s Kohlom in Lapom (tretjič) v G o n d ó k o r o, pa tudi misijonarja Dovjaka in Trabanta ni več videl! Kako hudo je moralo biti Knobleharju pri srcu in kakšnega poguma in zaupanja v Boga je bilo treba!

To leto 1854. je znamenito tudi zato, ker se je ustanovila že tretja misijonska postaja. Iz Gondókora

je namreč misijonar Lap šel na sever med rod Dinka ter tam za stalno napravil misijonsko postajo Sv. Križ in sicer na zahodnem bregu Nila ob 6° 50' severne širine. Pred njim je tam deloval že Možgan, zdaj pa sta skupaj orala ledino.

V Gondókoru torej pusti Knoblehar le Kohla, sam pa se odpelje po Nilu še dalje na jug, da bi preko južnih Nilovih pragov obiskal rodove, ki jih je videl že ob svoji prvi vožnji. Prodril je do vasi Tokiman in šel s poglavarjem na visoko goro. Med tem, ko je risal lepi razgled, pa goro zmaje potres. Tokimanci poklonijo Knobleharju vola, da s tem pokažejo svoje veselje, ker jih je obiskal.

V Gondókoru je med tem deloval edini Kohl in bil vsem vse: gospodar, zdravnik, učitelj in učenec. Po obisku nekega bolnika pa ga je vročina zdelala tako, da ga je moral Knoblehar ob svoji vrnitvi prevideti in 12. junija je izdihnil! V Gondókoru torej ostane Knoblehar popolnoma sam. Zato se s toliko večjo vnemo posveti pouku mladine, da jo pripravi na sv. krst, preden zopet nastopi novo potovanje. Tudi več odrastlih je mogel topot krstiti, med njimi prejšnjega lastnika misijonskega zemljišča. Dne 14. junija odda ključe misijonske postaje oskrbniku in postaja je osirotela! Kako je bilo pač Knobleharju bridko pri srcu! A moral je na pot in dne 1. julija je bil zopet v Kartumu. Sprejeli so ga z velikim veseljem, ker so jih trgovci ostrašili, da so Knobleharja že davno zamorci pojedli! — V Kartumu začne Knoblehar zidati prostornejšo misijonsko hišo in cerkev, kajti podpora Marijine zveze je bila prav izdatna. Misijonar Gostner pa je kartumsko postajo kot Knobleharjev namestnik ali generalni vikar izvrstno vodil.

Na jesen 26. oktobra pridejo v Kartum spet novi misijonarji. To pot jim ni prišel nihče v Aleksandrijo naproti. Bili so: K i r c h n e r iz Bamberga ter Ū b e r -

bacher in Rainer iz Tirolske. Pa tudi pet misijonskih bratov-rokodelcev je prišlo z njimi. Ker je v Kartumu že 10. junija šolskega vodja Hallerja pobrala mrzlica, prevzame misijonsko šolo Kirchner, Rainer pa umrje že decembra istotam.

Leta 1855. pa spremlja Knoblehar Überbacherja k Barcem in 11. aprila ju sprejmo Barci z nepopisnim veseljem (četrtič). Trgovci so namreč raztrosili med njimi vesti, da je Knoblehar že mrtev, da je bolan, da za Barce več ne mara, da se več ne povrne. Zdaj pa ga spet zagledajo! »Naša ladja prihaja, ladja Barcev je tu, k reki, k reki!« Ta klic zadoni skozi deželo in vriskaje se zgrinjajo množice k reki in prepevajo: »Naš oče prihaja, naš oče nas ljubi!« S Knobleharjem se je topot pripeljal med Barce tudi glavar Muga. Kako so zamorci strmeli, ko jim je pripovedoval o neizmernih vaseh (Kairo in Aleksandrija), o hišah, ki so visoke kot gore, o »nasoljeni reki« (morju) in o ladjah na morju, ki segajo do oblakov, o belih ljudeh in njihovih navadah ter o sprejemu, ki so mu ga priredili in o koristi, ki jo bodo imeli zamorci in njihovi otroci, če se misijoni stalno pri njih naselijo! Überbacher lepo opisuje svoj prvi vhod v Gondókoru. Tisto leto, 1855., pa je vsled deževja bila prava lakota in misijonska hiša je vsak dan kuhala za 40 oseb! »Baba! Ji ko magor« (Oče, mi z lakoto) so prihajali lačni otroci. Pokradli so z vrta in njiv vse do golega in še v kaščo udrli. Če pa so jim misijonarji branili, je pa spet bila zamera. Težko je misijonsko delo!

Knoblehar je ostal v Gondókoru do 12. julija. Ta dan je krstil katehumene, ki sta jih z Überbacherjem pripravila na krst in tako je krščanska občina v Gondókoru narastla, da je štela že 31 duš. Po Knobleharjevem odhodu je misijonaril med Barci Überbacher spet čisto sam, a naporno delo v strašnem podnebjumu je moči izpilo prej ko v treh letih in 22. febru-

arja 1858 je odšel po plačilo. Eno leto je delal sam, naslednji dve pa v družbi duhovnih tovarišev. »Prav je ravnal in mnogo molil,« so ga pohvalili Barci.

Toda številne žrtve niso ohladile misijonskega navdušenja! Kakor v bitko so tudi v Afriko leto za letom stopale sveže moči iz Evrope in Knoblehar jim hiti naproti. Bili so topot štirje duhovniki, en učitelj in 9 rokodelcev. Izmed duhovnikov se je moral po zdravnikovem povelju Staller že takoj iz Kaira vrniti v Evropo, misijonar Vurnič pa je umrl na poti v Korosko. Ostali so dospeli srečno v Kartum. Misijonarja Morlanga so poslali k Barcem v Gondókoro, kjer je deloval štiri leta, nato pri Dinkih dve leti, 1863 pa se vrnil v Evropo. Pircherja je poslal Knoblehar k Dinkom v Sveti Križ, toda umrl je na svoji postaji nekaj dni po svojem prihodu. Od štirih je ostal samo eden!!

Knoblehar je tudi l. 1856. obiskal Sveti Križ in Gondókoro (šestič). V Gondókoro je došel 1. junija in misijonski učenci so ga pozdravili z barsko pesmijo. Skoraj istočasno pa je Knobleharjev namestnik Gostner v Kartumu odbral 8 dobrih in nadarjenih gojencev iz svoje misijonske šole in jih spremil v Aleksandrijo, odkoder so šli v Evropo, da se dalje izobrazujejo. V Rim sta šla na Propagando 2, v Verono na zavod Mazza 4, ostala dva pa je vzel g. Luka Jeran v Ljubljano ter za nju skrbel in ju učil. Obenem pa je Gostner sprejel nove misijonarje iz Evrope, ki so se 1. septembra izkrcali v Aleksandriji. Bili so zopet trije duhovniki in štirje laiki. Srečno so prišli sredi oktobra v Korosko. Tukaj so hoteli najeti kamele za ježo skozi nubijsko puščavo, pa jih ni bilo mogoče dobiti, ker je vse porabil egiptovski podkralj za svojo pot po Sudanu. Morali so do 7. februarja 1857 čakati ter so šele sredi marca dospeli v Kartum. Od teh je Knoblehar Kaufmanna in Lanza določil za

Sv. Križ, kjer sta Kaufmann 4 leta, Lanz celo 8 let junaško delovala v strašnem afriškem plavžu ter pomagala gosp. Možganu. Knoblehar je oba spremil na njuno mesto, nato pa spet obiskal Gondókoro (sedmič). Misijonar Gerbl iz Bavarske in bratje so imeli ostati v Kartumu, pa Gerbla je že 11. junija 1857 pobrala strašna mrzlica.

Tega leta je tudi misijonski zavod Mazza v Veroni postavil pod Knobleharjevo zastavo pet svojih najboljših gojencev. Toda od teh je Olibonija v Sv. Križu in Melotta v Kartumu hitro umorila afriška mrzlica. Od ostalih treh pa sta Beltrame (drugič) in Comboni delovala v Sv. Križu, Bosco pa v Kartumu.

9. Spet v domovino, topot v večno.

Neprestano na potu v skrbi za svoj misijon in v borbi zoper zavratno podnebje je došel provikar Knoblehar dne 21. septembra 1857 zopet v Kartum. V veliko tolažbo mu je bilo, da so zadnja leta misijonarji manj umirali kot v začetku. Da bi pa uredil nekatere zadeve s Propagando v Rimu (zida naj se zamorski zavod v Rimu, misijon naj prevzamejo redovniki), da bi tako poskrbel za dobro bodočnost svojega misijonskega polja, da bi potoval v Francijo, Anglijo in Nemčijo in zbudil zanimanje vse Evrope za afriški misijon, pa tudi, da bi okrepil svoje razrahljano zdravje, ki so mu tolika in tako naporna pota izčrpala skoraj vse sile (večkrat ga je napadala mrzlica, že dalje časa so mu otekale noge), se odloči za ponovno potovanje v Evropo, v misijonu pa pusti Kirchnerja za svojega namestnika. Samo do Aleksandrije je porabil skoraj dva meseca. Pa čutil je že v Kairu, kako zelo mu škoduje menjavanje podnebja in moral je ostati kar naprej v sobi. V Aleksandriji je pa še bolj opešal. Rad bi bil počakal

parnika, ki bi ga peljal naravnost v Civita vecchia blizu Rima, ker pa ni mogel čakati, je moral 5. januarja 1858 sestiti na ladjo in ta ga je sredi januarja pripeljala v Neapel. Ko ga je v Neaplu iskal avstrijski poslanik vitez pl. Martini, ga je dobil v nekem gostišču, pa je že tedaj hudo kašljal. Apostolski nuncij Ferreri je zato zanj posredoval v samostanu bosih avguštincev, ki so ga zelo prijazno sprejeli in mu kar najskrbneje stregli. Ugledni zdravnik Lucarelli ga je zdravil. Pa vendar se je Knobleharju zdravje toliko poslabšalo, da je silno kašljal, da ga je tresla mrzlica in ga je bolelo v prsih. Moral se je vleči, večkrat je bruhal kri in zato po zdravnikovem nasvetu prve dni marca prejel zakramente za umirajoče. Ko ga je 10. marca obiskal cesarski poslanik, je sedel v stolu, ves shujšan, šibek in medel, duh pa se mu je neprestano pečal z misijonom. Zato je prav nestrpno čakal, da bi čim prej zopet ozdravel. In res tedaj še nihče ni dvomil, da ob skrbni negi ne bi mogel čez nekaj tednov zopet okrevati.

Naenkrat pa je nastopil čuden duševni preobrat, ki navadno sledi telesni oslabelosti: postajal je namreč vedno bolj nestrpen, zahteval drugo obleko, drugačno hrano, spremembo stanovanja in podobne stvari, on, ki je bil vedno skrajno skromen in le zdravnik ga je mogel pregovoriti, da je tako, kakor je, zanj najboljše. Kmalu nato pa se je popolnoma pomiril.

Med njegovo boleznijo je nastopil tudi čas, ko so verniki prejemale svetoletne odpustke in tudi g. provikar se jih je hotel udeležiti. Zato je prosil svojega spovednika p. Ludovika, da je z njim imel 10 dni duhovne vaje, kar ga je zelo potolažilo. P. Ludovik je pozneje pravil: »Kadarkoli sem ga obiskal, je hotel, naj z njim govorim o božjih rečeh. Pogosto se je spovedoval in prav tako pogosto prejemal sv. obhajilo.« Najbolj pa je bil žalosten zato, ker ni mogel maševati.

Molil pa je še vsak dan brevir, dasi mu je bilo vsled silnega kašlja zelo težko.

Ko so ga nekako 40 ur pred smrtjo pustili samega, je to priliko porabil in se vlegel na tla, da bi umiral tako, kakor mnogi svetniki v minolih stoletjih. Ropot pa je priklical samostanske brate, da so ga položili zopet v posteljo in od tedaj se je popolnoma udal v voljo božjo. V noči pred svojo smrtjo da poklicati p. priorja. Z največjo muko ga prosi, naj mu med njegovo prtljago poišče svečo in jo prižge. Sam pa se z obema rokama oklene križa in glasno izroči svoje življenje svojemu Stvarniku kot žrtev za svoje grehe. Te besede je govoril s tako prisrčnostjo in toploto, da se p. prior in navzoči redovni bratje niso mogli zdržati solz.

Protipoldnevu 13. aprila 1858 je apostolski provikar dr. Ignacij Knoblehar izdihnil svojo dušo. Veliki afriški misijonar in naš slavni rojak je svoj tek dokončal in odšel po plačilo v veselje svojega Gospoda!

*

Generalni vikar avguštincev je bil takoj pripravljen, da rajnkega pokoplje v grobnici domače cerkve, kjer so pokopavali svoje redovnike. Moral pa je to dovoliti kralj, ki se je tedaj mudil v Gaeti in apostolski nuncij sam mu je brzojavno izposloval potrebno dovoljenje. Tako so torej Knobleharjevo truplo v mašni obleki položili v cerkvi na mrtvaški oder, opravili zanj slovesno mrtvaško opravilo ter ga 14. aprila zvečer prenesli v avguštinsko grobnico. »Vedere Napoli e poi morire!«, t. j. če si videl Neapel, potem lahko umrješ, hvalijo svoj Neapel z Vezuvom Italijani, mi pa ga hvalimo, ker v njegovi zemlji počiva naš misijonar, ki ga je v njegovem času poznala vsa Evropa in še marsikdo preko njenih mej!

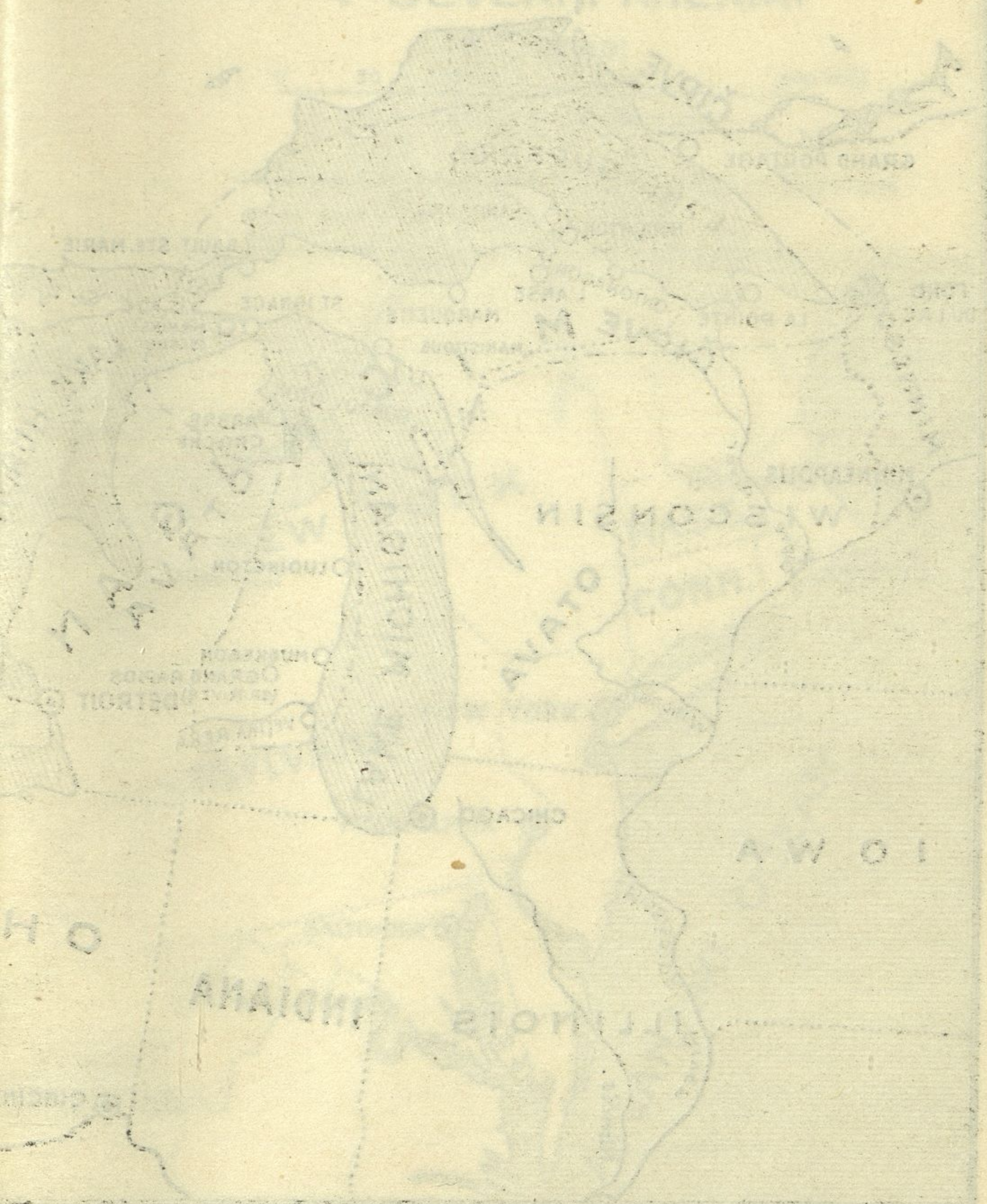
Na dan pokopa je brzojav bridko novico o Knobleharjevi smrti prinesel tudi na Dunaj. Odbor Marijine zveze je sklenil, naj se opravi zanj mrtvaško opravilo, kakršno se spodobi njegovemu dostojanstvu in je primerno njegovim zaslugam in njegovemu delovanju. In res je apostolski nuncij De Luca sam opravil za Knobleharja slovesno pontifikalno mašo.

Knobleharjevo zapuščino, ki so jo tvorili dnevnik, zapiski in vsebinsko bogati papirji (drugega itak ni imel), je prejela Propaganda v Rimu. Dragocene zapiske o zemljepisju, rastlinstvu in živalstvu, kakor tudi o jeziku Dinkov in Barcev, ki jih je Knoblehar zbral, je Propaganda odstopila cesarski dvorni knjižnici na Dunaju. Kako izvrstni so pač morali biti, da so mu Angleži ponujali zanje 1000 funtov! Pa Knoblehar je hotel, naj se njegova domovina ponaša z njimi!

Dr. Ignacij Knoblehar že 70 let uživa Boga, nam pa s svojim zgledom kaže, koliko je treba delati in trpeti za duše, ki jih je prav tako kakor nas odrešil božji Sin, pa še niso mogle postati deležne sadov njegovega odrešenja. Ali nismo njihove zapušččenosti krivi tudi mi, kadar se za misijone premalo zanimamo?!

DEPARTMENT OF THE ARMY
GENERAL HEADQUARTERS
WASHINGTON, D. C.

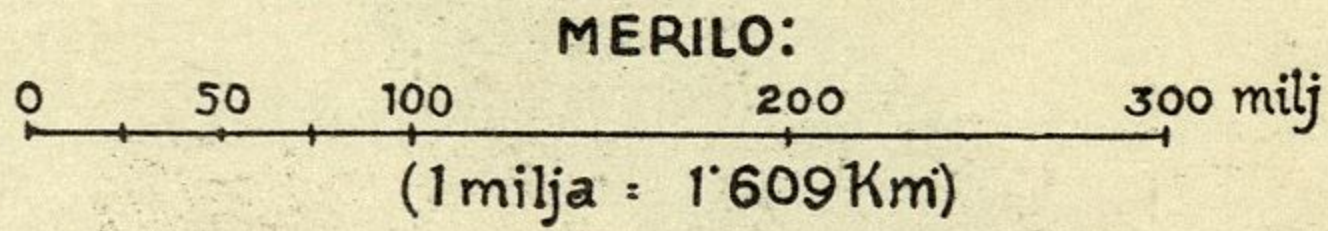
10

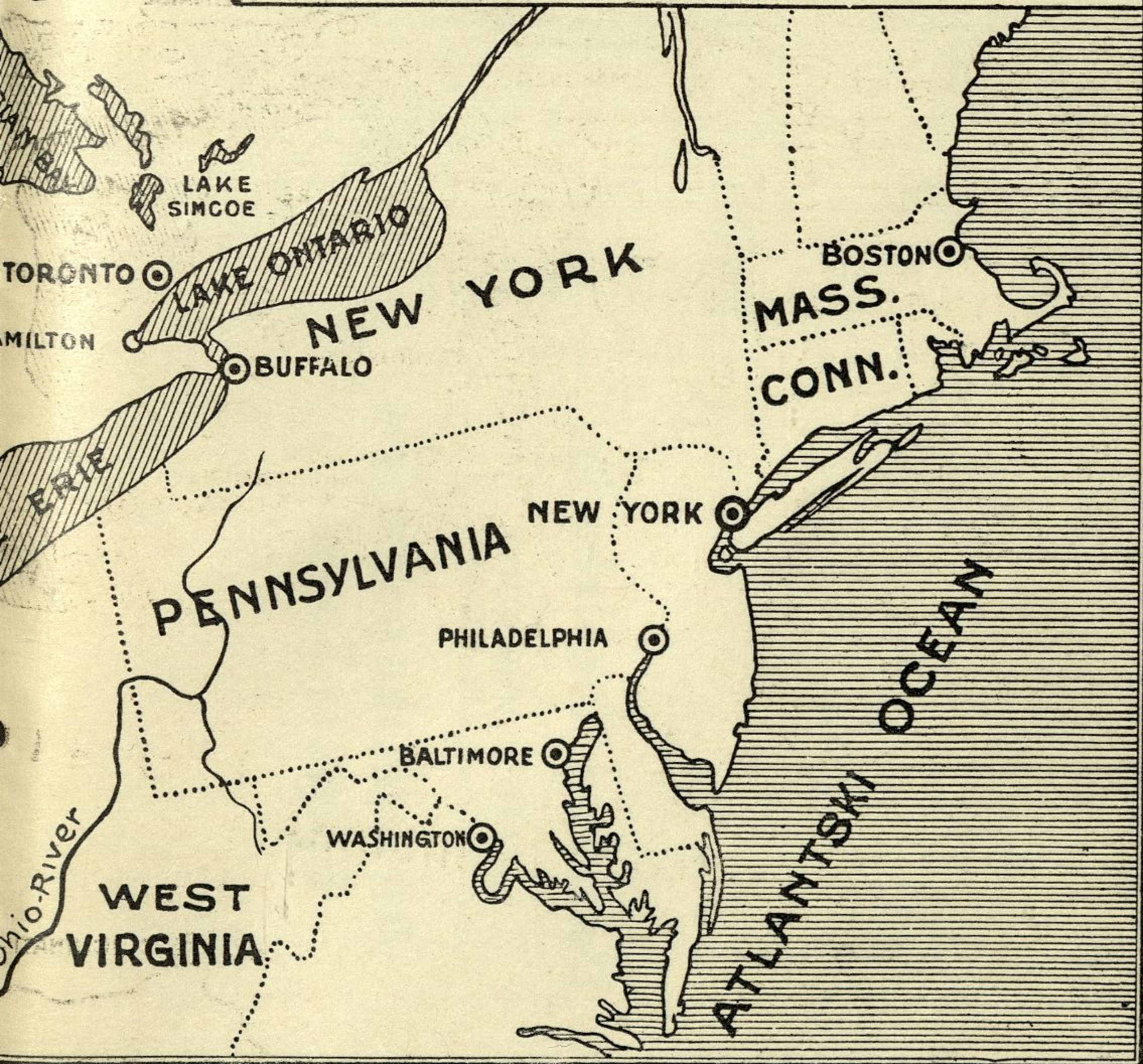

---DELOKROG BARAGE---
POKRAJNA VELIKIH JEZER
V SEVERNI AMERIKI

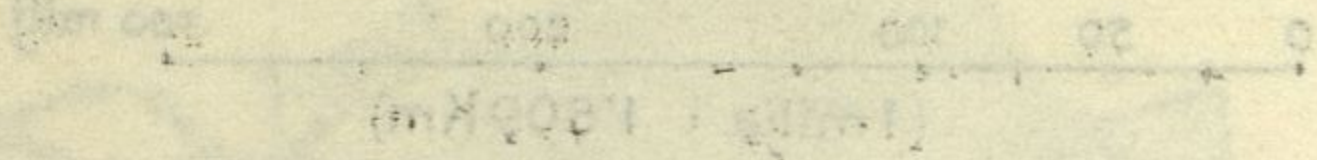
-----Meja med Kanado in Združ. Državami
.....Meje držav v U.S.A.

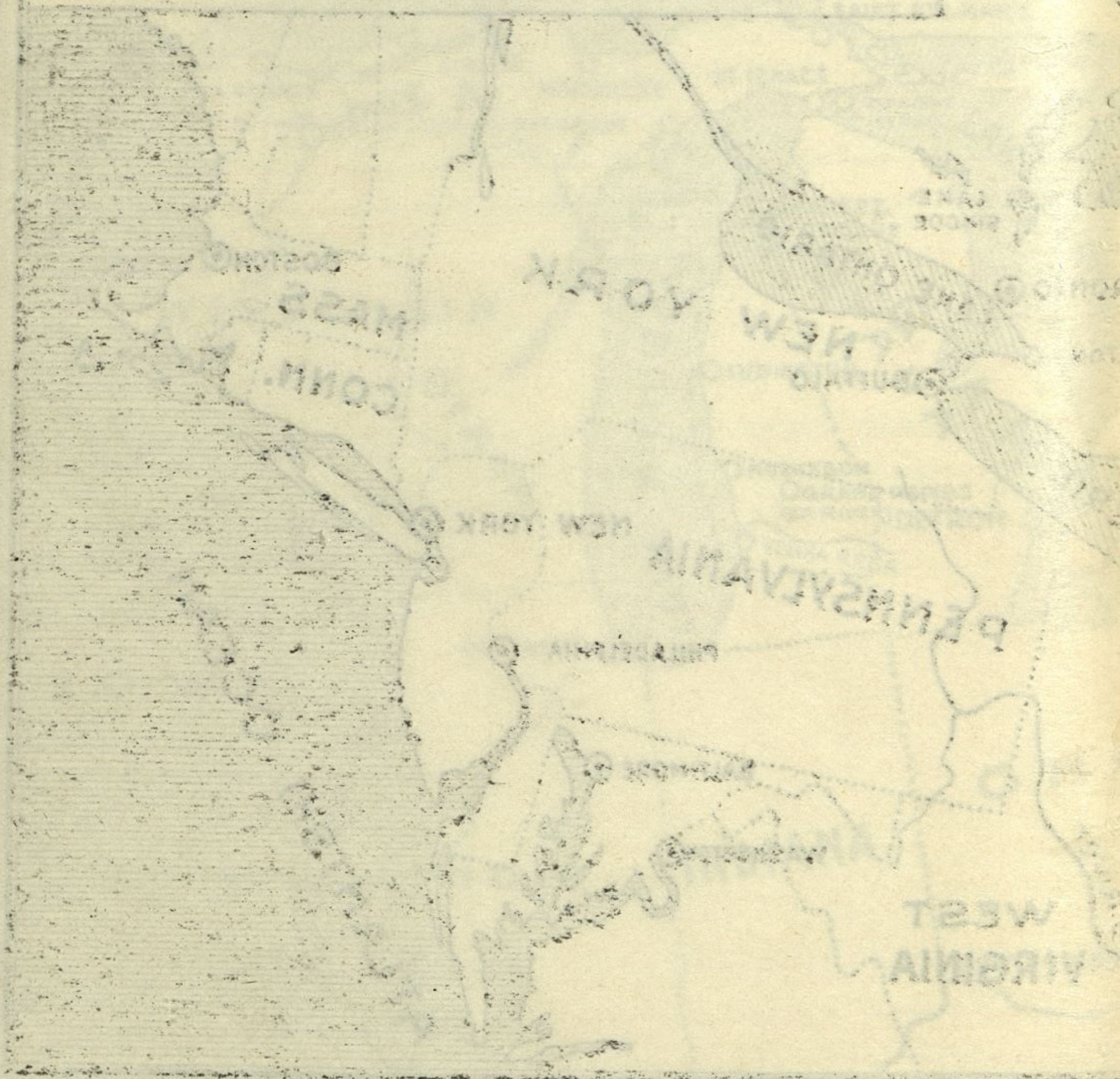

—DELOKROG BARAGE—
POKRALMA VELIINI JEEER
O A V SEVERNI AMERINI

MEETRO:

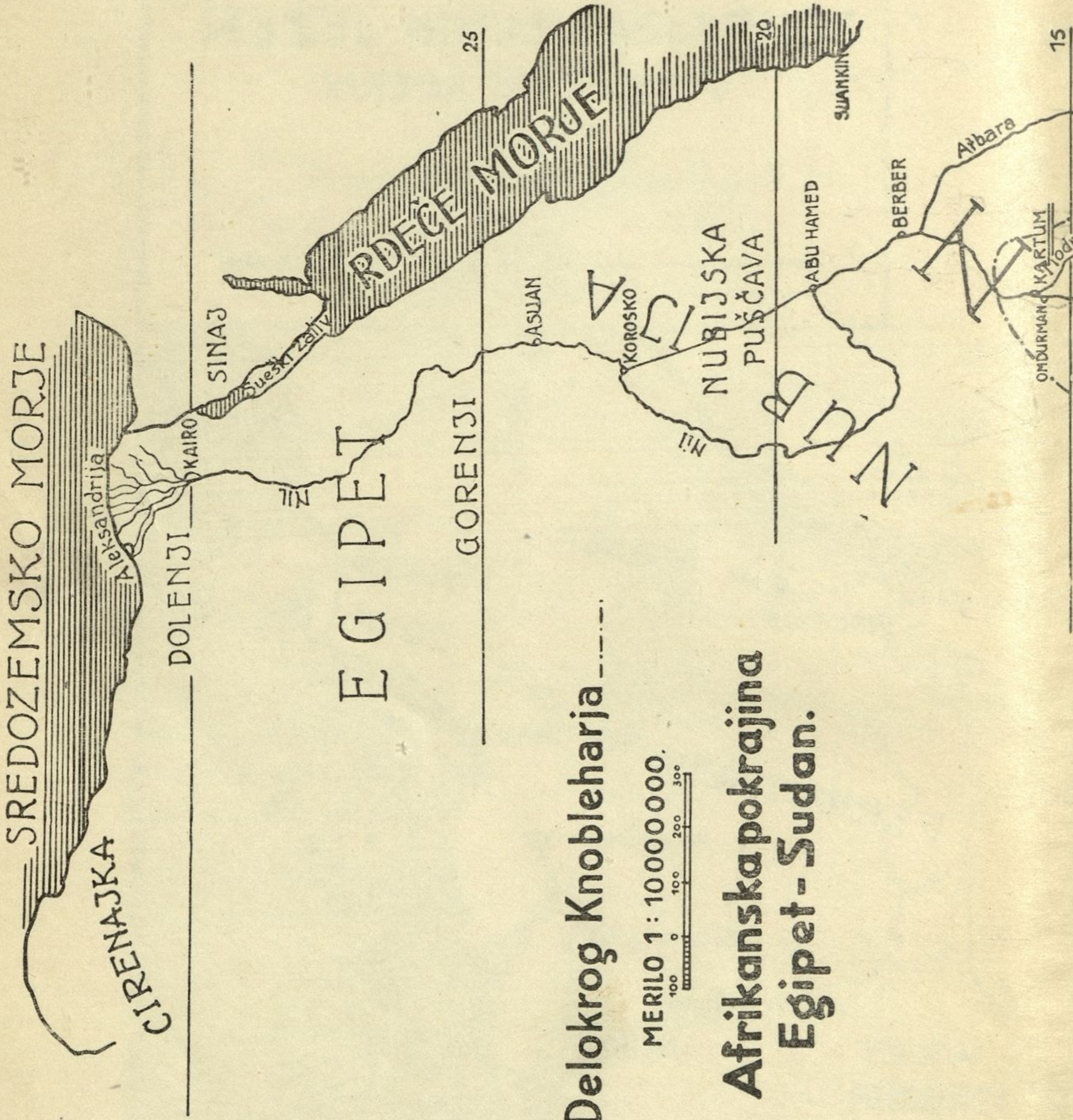
... ..
... ..

Delokrog Knobleharja.....

MERILO 1 : 10 000 000.

**Afrikanska pokrajina
Egipet - Sudan.**

